

≡ ΔΕΛΤΑ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ≡

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΤΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ : ΡΕΝΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ☐ ☐ ☐

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ : ΠΟΥΛΟΥΚΗΣ ΚΑΛΩΣ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

ΧΑΝΙΑ 1923, ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 11-12 (ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ) ☐

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ : Σχολειό. — ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΛΑΝΟΣ ΣΤΡΑ-
ΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ : ALMA (Semen - idea - Forma). — ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΓ-
ΣΚΑΚΗ : Φουρτούνες, Άραβική φιλολογία (Παινήματα, Τὸ Φεῖδι). — ΓΕΡ.
ΣΠΑΤΑΛΑΣ : Στὴν Ἐποχὴ μου. — ΑΡΓΗΣ ΛΟΡΕΝΤΗΣ : Κι' ἄσε τὸν
πόνον. — ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ : Τὸ σπίτι τὸν ἀναμνήσεων. — Π. ΗΛΙΒΑΤΟΣ
Ἐποχὴ μου. — ΑΡΓΗΣ ΛΟΡΕΝΤΗΣ : Στὸ ξαναγύρισμα τῆς χαρᾶς. — AR-
MAND ARNAND : Μαραθῶνιος ὀπλίτης. — ΜΙΜΗΣ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ :
Ἡλιόγειμα. — Π. ΗΛΙΒΑΤΟΣ : Στὴ Μούσα μου. — Ἄλ' τὴ μοναξιὰ μου. — ΡΕΝΟΣ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ : Nocturnum. — ΚΑΚΙΣ ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ : Ὀνειρο. — Ι. ΧΑ-
ΝΙΩΤΗΣ : Τὸ βράδυ σὺν πηγαίνουμε. — ΔΩΡΗΣ ΡΕΝΑΣ : Ἀπὸ τὰ τραγούδια
δίχως τίτλο. — ΡΕΝΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ : Animi Cogniti. — ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΛΑΝ
ΠΟΕ : Οὐλαλοῦν. — ΙΩΑΝ. ΧΑΣΑΠΟΠΟΥΛΟΣ : Τρικυμία καὶ θάνατος. — Ο
ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΓΓΑΝΟΣ : Ἀπὸ τὰ «Θερινὰ εἰδύλλια». — ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ : Κύκλωψ. —
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΜΜΕΛΗΣ : Τὸ παροῦρι. — ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ : «Ὡς κόκ-
κον συνάπεως». — ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ : Νοτιούνα. — ΔΗΜ. ΑΡ. ΚΛΟΥ-
ΒΑΣ : Χιῶτικαί ἔλεγεις : VI. — ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΓΙΖΟΣ : Ὁ παράξενος. — Κ. Α.
ΦΩΤΑΚΗΣ : Ὁ νέος ἐργάτης. — ΝΙΚΟΣ ΣΑΡΑΒΑΣ : Κάτω ἀπ' τὸν χαμηλὸν οὐ-
ρανό. — ΔΥΣΣΗΣ ΜΑΡΜΑΡΗΣ : Ὁ μεταγωγός. — ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ : Οἱ ἀπό-
φεις τοῦ γιὰ τὴν τέχνη. — RUPOLF VON HETAERNAE : Hermann Sou-
derman. — ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ : Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἱστορικοαισθητικὴ
διατριβή. — ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ, ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ κλπ. κλπ.

ΝΒΖ μεδ βικ

“ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ,”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΗΤΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ετησία συνδρομή Δρ. 25
Συνδρομή Β' περιόδου Δρ. 18
Εξάμηνη » 12.50
« Β' περιόδου » 9.—

Επιστολές, συνεργασίες, βιβλία και συνδρομές
πρέπει να στέλνονται στο διαχειριστή :

Πολυδεύκη Κεζλόη
Οδός Κύπρου

Χανιά

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Στις 30 Ιουνίου γίνικε στον «Χρυσοστόμου» η εορτή του διοργάνωσε το Βο Γυμνάσιο με την ευκαιρία της άπονησης των απολυτηρίων. Η επιτυχία της εορτής ήταν άνωτέρα κάθε προσδοκίας. Οι απαγγελίες, μόνον την αφάνταστη — ιδίως — δικαλία του άπατοίν, ποιθ δυνήθως δεν λογαριάζει κάθε ένας ποιητής άπο ο άσπίρι ν' απαγγείλη, η οποία άντικειται κυρίως τις την άπόδοση του παλμού του ποιήματος, κατά το μέλλον και ήτεον επιτυχημένες. Ήχοι όμως τις άπαγγελίες τώνδιδων Παπαδογιάννη που άπέδωσε θαυμάσιον τονότροπ παλμό του θραίου ποιήματος του κ. Σκουλούδου που διλοξήσουμε σήμερα, της οίδος Μυδοτάκη επίσης πολύ επιτυχημένης και δη ότο τέλος και του κ. Φραγγεζάκη. Τριθερώτατη, συγκινητική, θερμή η αντίδωνση του κ. Καλδή στα θραία λόγια του Γυμνασιάρχου κ. Γενεράλι. Ο κ. Δαμιανάκης, που το κάλεστο του κ' άλλη φορά έχουμε εκτιμήσει, θαυμάσιος. Ιδιαίτερα χάρη και νοστιμάδα στις κινήσεις και χειρονομίες, που είνε τόσο δύσκολες. Τα τραγούδια όλα με θαυμάση επιτυχία για την όποια είνε θερμών άγγελιστηρίων άξιός ό καλλιτεχνικός καθυγητής κ. Σκουλούδης. Ο Παϊών από τους Πέρδης του Αιόχελου και η Καυπάνα Schiller ύπέροχα.

Τέλος το δόγμα μας άδίκη τις πλέον καλές έντυπώσεις. Η επιτυχία όλων των ύποδυνθέντων τους διαφόρους ρόλους και όη του θαυμάσιου χειρονομικού ζεύγους, που άπέδωσαν η δις Εύθυμάνη και ό κ. Κατσανεβάκης, πλέον η ικανοποιητική. Άκόμη η επιτυχία αυτή μας έδωκε μιá εύχάριστη έλπίδα : πως μπορεί κάλλιστα από τους φιλοπρόδους νέους και νέες να σχηματισθή ό πυρήνας κάποιου έραδιτεχνικού θεατρικού όμίλου. Και με χαρά μας άγγέλουμε ότι μιá τέτοια κίνηση άρχισε να διοργανώνεται με την πρωτοβοιλία του κ. Σκουλούδου. Ρ. ΜΑΡ.

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΜΑΣ

Στις 30 Ιουλίου ένα καράβι έφερε στην Κρήτη, ένα μεγάλο και δοξαμένο Έλληνα τον καθυγητή και γλωσσολόγο κ. Γιάννη Ψυχάρη. Σ' όλους, ποδή για λίγο, είναι γνωστό το όνομα του Ψυχάρη, μα πολύ λίγοι, φανταζόμεστε θα έβρουν τη δόσση του από τον καιρό του «Ταξιδιού» τουώς σήμερα. Θα θέλαμε να δώσουμε με τοίς άναγνώστες μας, μιá πλατιά διαγραφία του Ψυχάρη και ως ανθρώπου και ως γλωσσολόγου, αλλά αυτό δεν μας τό επιτρέπει ό στενός χώρος ενός περιοδικού. Άρκοίμαστε μόνο να σημειώσουμε πως ό Ψυχάρης στάθηκε ό θ' μέλτωτής της Νοελληνικής γλώσσας και γενικά της Νοε-

ελληνικής αναγέννησης. Χωρίς αυτόν, άδύνατα η Ελλάδα θα ήταν ακόμα δουτυμένη στο φθολοστικισμό και στο μακαρονισμό που την έπνιγε ποσού το δού ο Ψυχάρης και δεν θα μπορούσε σήμερα να δείξη τέτοια καταπληκτική πρόοδο τόσο στη Ποίηση, όσο και στη Λογοτεχνία και να προσηδανύεται γι' αυτή. Για τούτο κάθε τιμή και κάθε δόξα άνήκει στον μεγάλο πρωτοπόρο και άνακαινιστή.

Ο Ψυχάρης ήλθε στην Κρήτη για να γνωρίση από κοντά αυτή, και να μας φέρη τα κρυφάματα της μεγάλης γλωσσικής ιδέας. Η άγάπη του Ψυχάρη για την Κρήτη στάθηκε πάντα μεγάλη «Συγκίνηση με γάλα αιότάνοιμα», μας είπε, που πατώ το άγιο χώμα και τ' όποητο».

Η Κρήτη με μεγάλη της τιμή και σεβασμό διλοξήνει τον ήχαιρτικό Έλληνα λέγοντας του' θόρημα το κάλωδ δωδέες.

—ΔΥΟ διαλέξεις έδωσε ό Ψυχάρης, στην αίθουσα του «Χρυσοστόμου». Η πρώτη στις 31 Ιουλίου ήταν «Χαιρτισμός στην Κρήτη» κ' η δεύτερη στις 2 Αυγούστου ήταν για το ζήτημα το Έθνικό. Και στις δύο, προσβά ό πολύ και έλεγχό κόσμο (που δεν έλειπαν κ' οι καθαρευουδιάνοι) με την άπλότητα που πάντα τον ξεχωρίζει, μιλώσε κ' έξηγώσε τη γλωσσική του μεταρρθέμια και το γλωσσικό ζήτημα, την ιδιογία του, την εξέλιξη του, από τότε που άάνικε ίσαμε σήμερα, μας είπε για τη διαφορά που τον χωρίζει από τους καθαρευουδιάνους και για τη Κρητική Φιλολογία του Μεσαίωνα, που έζη να δείξη μεγάλα άριστοεργάματα σαν τον Ρωτόκριτο ή αθηνία του Άβραάμ την «Όμορφή Βοδικοπούδης» και άλλα. Δέ έξηγώσε να πη πρώτα — πρώτα πως κατάρχεται από τη Κρήτη και πως μάλιστα ό προπατοός του ήτανε δάσκαλος άένα χωριό του νηδιού. Το άκροατήριο, εκτός από λίγους, έμεινε ένθουσιόσμημα με τις όμιλίες του «Δασκάλου» και τον έχειροκτόνησε.

Η. ΚΑΛ.

ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ Κ. Φ. Σ.

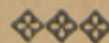
Ο Κρητικός Φιλολογικός Σύλλογος άργανώνει για τα τέλη Αυγούστου μιá μεγάλη καλλιτεχνική εορτή, στην όποια θα παιχτούν θεατρικά έργα (κωμωδία και δράμα), μουσικά κομμάτια, θα γίνον διαλέξεις κλπ.

Δεν άμφισβόλλουμε ότι η Κοινωνία η όποια πάντοτε ύποστήριξε το Σύλλογο αυτό θα σπύσση και πάλι να τον ένθαρρήνη με την παρουσίασσης.

Με το τώχος αυτό συμπληρώνεται ό Α' χρόνος μας και οι δυνδρομητές μας θα λάβουν με το έπόμενο τον πίνακα των περιεχομένων όλου του τόμου.

Πληροφόρουμε επίσης τους άναγνώστες μας ότι τον μήνα Αυγούστο όδν θα εκδοθή το όύλλο μας και τούτο για να μπορούμε να το παρουσιάσουμε άρτιό στη νέα του περίοδο, με άλλο σχήμα, με 40 σελίδας, με έκλεκτή συνεργασία κλπ. Το άλλο μας όύλλο θα κυκλοφορήση τις άρχές Οκτωβρίου διπλό για τους μήνες Σεβριο και Οκτεβριο.

Και πάλι τονίζουμε την άνάγκη της έξοφλήσεως όλων των άνοιχτών λογαριασμών, που έχουν με το περιοδικό μας οι κ. κ. δυνδρομητές. Το επαναλαμβάνουμε : στις σημερινές προιδάσεις της άκρίβειας κάθε καθυστέρηση είνε άδικαιολόγητη.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΦΟΥΔΗΣ

νεανίας ξεγάνυτος

ΣΧΟΛΕΙΟ

Ἀφιερωμένο στο σοφό καθηγητή κ. Ἰ. Μοσχόπουλο

Ἄπ' τις μυρτιές πού στόλιζαν τις σχολικὲς γιορτές, τῶν παιδικῶν μου χρόνων οἱ ἀναμνήσεις παίρνουν τῆς νοσταλγίας τὴν εὐωδιά...
Χρόνοι παλῆοι, μέρες θαμπές βράδνα μελέτης μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας σφουρίγματα τ' ἀνέμου ἔσεις, παλῆα, στὲς κλειδαριές καὶ σὲς λόγ' αὐστηροὶ κάποιας δασκάλας...
Ἐσὺς θυμᾶμαι πάντα καὶ τις συγκινήσεις, τῶν τελευταίων ἡμερῶν μου στὸ σχολεῖο δ' σου, δεμένο μ' εἶχανε μαζὺ του χιλιάδες οἱ παρθένες ἀναμνήσεις χαρούμενων, καὶ ἀνέφελων στιγμῶν...
Θυμᾶμαι. Νάτο ἔμπρός μου τὸ σχολεῖο... μὲ τοὺς βαριούς του τοίχους σκεπασμένους ἀπὸ προγόνων τοβαρὲς μορφές, καὶ χαρωπές, τις κόκκινες φιγούρες τῶν πέντε ἡπείρων...

Μὲς στὴν στενάχωρη πλακάδη αὐλή του τῆς νεότης τὴν τρελλὴ βοή πάντα νὰ σταματᾷ τὴν νοιώθω μὲ τὸ ἀσπλαγχο τὸ σχολικὸ κουδοῦνι...
Μὰ ὁ βαρὺς ὁ ἦχος του σὰν ἀπαλὸ τραγοῦδι μερεῦει τώρα τὴν ψυχὴ μου, τὴν μεθᾶ...

παιδιά... παιδιά... παιδιά... παιδιά
μὲ τὴν χοντρούφηλη φωνὴ τῆς ἦβης μὲ τὰ γαλάζια μάτια ὀλανοιχτὰ ἀπὸ τὴν πίστη τῆς ζωῆς καὶ ἠλιοκαμένα τὰ πρόσωπα στῶν πόθων ἀφησμένα τὴν ἀπιστη καὶ ἀέρινη χαρὰ
Τὰ χρόνια κείνα πέρασαν καὶ ἔχουνε χάσει οἱ μέρες τὴν ὄψη τους τὴν μυστικὴ.
Σκληρὸ τὸ φῶς τῆς γνώσης καὶ μεγάλο λευκαίνει τὸ μυστήριο τῆς ἀνοίξεως συντρίβοντας τις ὄνειρόπλεχτες ψυχές...
Σφουρίζει πάντα—ἀλήθεια—ὁ βορειᾶς στὲς κλειδαριές καὶ μένει ἀκόμη ἀπειραχτὴ ἐκείνη ἡ λάμπα ὀπούταν τῆς μελέτης μου ἢ συντροφιά...
Ὅμως... Τ' ἀνέμου τὰ σφουρίγματα, φοικτὰ δεινὰ μου προμαντεύουν γιὰ τὸν τόπο, δυστυχίες νανάγια στὰ πέλαγα καὶ τρικυμίες

τῆς θάλασσας καὶ τῆς ἀθρόπινης ψυχῆς...
Κ' εἶνε τὰ λόγια τοῦ βορειᾶ πού ἀκούω τώρα
τὰ λόγια μιᾶς πιό ἀγαρίστης δασκάλας
τῆς πιό σκληρῆς καὶ ἀλύπητ' αὐστηρῆς
τῆς πείρας τῆς ὁδύνῃς τῆς ζωῆς...
*Αλαργινὸς προσκυνητῆς σου, ὦ Σχολεῖο,
νοσταλγικά ἀπ' τὴν πόρτα σου διαβαίνω, σταματῶ...
—Τάχα δὲν θάναι ἀκόμη στὸ θρανίο,
ὡς τ' ἄφησα γραμμένο τ' ὄνομά μου,
σκαλιστό ;

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Τὸ ποίημα τοῦτο ἀπεγγέλληκε ἀπὸ τὴν Δ'νίδα Ἀριστέα Παπαδογιάννη κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Β' Γυμνασίου τῆς 30 π. μ. (Βλέπε καὶ σχετικὸ σημείωμα).

ΑΠΟ ΤΙΣ "ΙΣΚΙΕΡΕΣ ΩΡΕΣ,"

A L M A

— I —

S E M E N

Στ' ἀσημένια ἀπόβραδα, πού δροσιές καὶ γυῖλλοι,
Κατ' ἀπ' τῶν ἀνθόκλαδων δένδρων τὴν Ἰστιά,
Σὲ μιᾶς στέρνας ἔβλεπα, τὴ βουβὴ ἀγκαλιά
Τὸ φεγγάρι ὀλόγεμο τοῦ γλυκοῦ τ' Ἀπριίλη.

"Ἡμῶνα σγουρόμαλλο σκεφτικὸ παιδάκι
Σκυφτό, μόνο κι' ἄμαθο—τὶ μυστήριον μπρὸς !
Κόσμος ἄλλους ἔβλεπα, καθαρὸ ἀγγελικά
Πούριξεν ἐξόριστο ἀπ' ἄλλου ὁ Καιρὸς.

Καὶ διαβαῖναν θύμῃσες, καὶ χαρὲς γενιόταν
Μέσ' ἀπ' τὸ μαυρόχρυσο καὶ ἄτρεμο νερὸ
Πότε κάποιον σύγνεφο, πότε ἓνα φτερό
Πάνω στὰ πλεοῦμενα τάνθια σὰ νὰ σειόνταν.

Κι' ὄψες καὶ ζητήματα, ξόκοσμα ντυμένα
Μακρυνῆς ποτιρίδας μου κάποιος ὁμορφιές.
Τὶ παραῖξεναι ἔρωτες ! Μάτια ἀλαφιασμένα,
Βουρκωμένα ἐσήκων' ἀπ' τὶς στιγμὲς μου αὐτὲς.

— II —

I D E A

Μάνης. Γιόμα. Κι' ἔφηβος στῆς ζωῆς τῆ θύρα.
Ἡ βορούλα διάβαινε, καὶ τὸ χόμα ὀγρὸ
Με τὸ χόρτο πράσινο, τάνθι ζσηρὸ,
Ταῦρος μου φαινότανε καὶ δακρυοπλημμύρα.

Καὶ μιὰ μάντρα ἢ χίλασμα μὲ ἄγρια χόρτ' ἀπ' ὄξω,
Κι' ἓνα κατασκόνιστο κυπαρίσσι ἐντός,
Καὶ γουστέρης πούγραφαν τὸ γοργὸ τους τόξο,
Μούφερναν τοῦ Θάνατου τὴν ἰδέα στὸ φῶς.

Μούφερνε τοῦ θάνατου τὴν ἰδέα κι' ὁ Ἔρωσ.
Τὴν ἰδέα τοῦ Ἐρωτα μιὰ κρυφὴ γωνιά
Πάν' ἀπὸ τὸ τίποτα γέφυρα ἢ καρδιά,
Ἐχτρος τῆς κ' ἀγάπης τῆς ἓνα τοῦ Ὀλου μέρος.

Καὶ γελοῦσα καὶ ἔκλαιγα καὶ γιὰτὶ δὲ ρώτουν,
Καὶ γιὰτὶ δὲν ἤξερα—μέσα μου καὶ μπρὸς
Τὶ μυστήριον τρίσβαθο ! πόλη μου φαινόταν
Τὸ γιὰτὶ—σὲ ὀρίζοντα πού σκεπάζει ἀχνός.

III

F O R M A

Κι' ἀπ' τὰ χιονοσύγνεφα τῆς Ἀμφιβολίας,
Σὰ μὲς στὴ φωτόσφαιρα τὸ πουλὶ ἀπ' τ' αἶγόν,
Πῆρε εἰδὴ καὶ πήδησε τὸ μικρὸ μου ἐγὼ
Μὲς στὴν ἡλιοπλήμμυρα τῆς Θεογονώσιας.

Κι' ἀπ' τῆς Τύχης πάνωθε τὸ νεκρὸ περῶντας,
Μ' ὀδηγητὲς δίδυμες Χορεία καὶ Λευτεριά,
Στ' ἄδειο Χάος ἀντίκρουσα τὴν καρδιά κρατώντας,
Τὴ στερεὴ ὀδηγήτρα μου καὶ γλυκεῖα θωριά :

"Ἦσουν σὺ, ὦ χιλιόπονη Καρδιά τοῦ ἔριμου Ἀνθρώπου
Εἶπαι σὺ, ὦ χιλιόπαθη μάγισσα ἀδελφὴ !
Πρὸς τὰ σὲ μ' ἐσήκωσε μιὰ λουφὴ πνοή
Πού μαραίνει ἀθόρυβα τάνθια τοῦ μετώπου.

Τὶς γιολάντες τοῦ ἔρωτα καὶ τῆς νοιότης, δάφνες
Κάνοντιὰς τὰ ἀμάραντες : συφορᾶς πνοή.
Ὅμοιου μ' ὄμοιο ἀγκάλιασμα, θεῖες χαρὲς καὶ ξάφνες
Δυὸ στοιχείων πού ὄποιον τους τέλος δὲ θά βρῆ.
Ἀθήνα, Ἀπριίλης 1921

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ—ΜΙΛΑΝΟΣ ΣΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Φ Ο Υ Ρ Τ Ο Υ Ν Ε Σ

Τὸ πλοῖο πλέει μονόπλευρο σὰν δέλφινος
Λυγμοὶ στὰ φλόκια στὴν καρὶνα ὁ θρήνος
καὶ σὰν σινιάλο μάβρο στὸ μεσάλμπουρο
ὁ θάνατος θρονιάστηκε κι' ἐκεῖνος.

"Ἐδὸλλαν κληρο πιά τ' ἄγρια κύματα
—ἐσὺ θὰ πάρεις τὴν ἀντένα, ἐγὼ τὴ σκάφη
σὲ σένκνε ἢ πλατιά φτάνει κουδέρτα του—
κι' ἀπρὸ πηδάει σὰν τὸ πληγωμένο ἀλάφι.

Πόσο ή στεριά ξεμάκρυνε ! !
 και πως τραβήχτηκαν πιδες ξέρει ποθ κι' οι κάδοι,
 Θάλασσα ή γης απέρικτη μην έγινε
 και δεν θηθρεί λιμιώνα τὸ κινάδι: ...

Βάστα ψυχή μου ὡς τὰ χιράματα
 πλάι στου θανάτου τὸ Βασίλειο
 κι' ἄ μάτωσε στὸ δοιάκι: ἡ χροφτα μου
 κι' ἂν τρέμουν ἀπ' τὴ κούρση οἱ ἄρμολ μου
 μπορεί νὰ δοῦμε κάποιον ἥλιο.

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΙ

ΑΡΑΒΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ

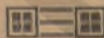
Μέστις ὁάσες κάποτε ἂν κοιμήθηκες
 κι' ἔντωσες μῦθα οἱ κηποι ποῦ σκορποῦνε
 πριχοῦ νὰ φέξει ἀκόμα στὰ χαράματα
 τέτια και ἀπὸ τὴ σάρκα της κυλοῦνε.

Κι' ἂν εἶδες κάπιο ξεχώρο τρανιάφυλλο
 λιγόνυμο ἀπ' τὰ πύρινα ἡλιοχάδια
 τὸ προσωπάκι της τῶριο παραβάλε
 και με βαρούτιμα τὰ μάτια της πετράδια

Κι' ἂν ἔχεις κρῖνο ἰδεῖ στὸ φεγγαρόφωτο
 τέτια ἔχουνε τὰ πόδια της ἀσπραδά
 κι' ἂν ἔφαγες σταφίδα μελιστάλαχτη
 τέτια τ' ἀχεῖλι σὺν φιλάει γλυκάδα

Κι' ἂν σουλαχε νὰκούσεις ταξιδέβοντας
 οτὴν ἔρημο τὴν ἁρμονία ποῦ τᾶστρα
 κάνουν ὄντας μεστάπειρο διαβαίνουνε
 εἰν' ἡ φωνὴ της, λιονταριῶν δαμάστρα

Κι' ἂν ὡς τὰ τῶρα δάκρυα δὲν ἔχυσες
 στοῦ ἔρωτα τὸ βωμὸ τὸ δοξασμένο
 μὴ μοῦ ζητᾶς τότες νὰ μάθης τόννομα
 ποῦ ἔχω στὰ φυλοκάρδια ὡς θαμένο.

ΤΟ ΦΕΙΔΙ

Τὴν κάθισα στὰ γόνατα γαλίφικα
 τὴν ὁμορφη Ζακία τοῦ Χαπιτάλα
 ποῦ κάνει με γητιές και τοῦ χορέβουνε
 φῖδια λεπιδωτὰ, φῖδια μεγάλα.

Σιγὰ σιγὰ τὸ χέρι μου ἔχουσα
 κάτω ἀπ' τὰ πλουμισιά της φουστανάκια
 κι' ἀνέμελα κυβέντιαζα και χάδεβα
 τὰ παχουλὰ γυμνὰ της ποδαράκια.

"Ἐλεγα γιὰ τὸ σούσουπο π' ἀρχίναγε
 γιὰ τὰ κουνδούνια ποῦ φορᾶνε τὰ κοπάδια
 ἦτανε τορνευτές και ὠραιες οἱ γάμπες της
 και ἀνάλαφρα ξεκλούθαγα τὰ χάδια.

Στερονὰ στερονὰ τὸ χέρι μου καταλάβε
 —Πρόσεχε κι' ἔχω κάπιο φῖδι τοῦ πατέρα
 στὴ φούστα μου ἀποκάτω, λέει μαριόλια
 —Μὰ ἀφτὸ ζητῶ κι' ἐγὼ μικρὴ, ἐδῶ πέρα . . .

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΟΥ

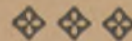
Διογμέν' εἰν' ἡ Ἀρετὴ και κείν' ἡ Ἀξία
 Ποῦγε τοῦ Κόσμου τὴν Ἑλλάδα ἀστέρι,
 Και στεῖρα ἡ Κυσταλία, κ' ἡ Μοῦσα ἡ θεῖα
 Περιφρονητέια, ἀντίς λατρεία νὰ χαίρη.

Κ' ἡ Λάφνη κ' ἡ Μυστιὰ τῶρα καμμία
 Τιμὴ δὲν ἔχουν, μὰ ἡ καρδιά ὑποφέρει
 Γιὰ τὸ κέρδος μ' ἀλόφρονη μαρία,
 Ποῦ ὅ,τι ἐλάττωμα κάνει ἀντάξιο ταῖρι.

Γι' αὐτὸ ἂν τὸ κάθε εὐγενικό νεκρώνει:
 Ζῆλος γιὰ δόξα ἢ γιὰ καθῆκον σθένος,
 Κι' ὅτι ὑψηλὸ, παρᾶξενο δὲ μοιᾶζει.

Μὰ τέτοιο βλέμμα ἡ Νέμεση καρφώνει
 Σ' αὐτὴ τὴ γῆς ὅπ' ἡ ἐγωπάθεια δογματίζει,
 Ποῦ τὴ Μοῖρα ἰκετεύω ἀπελιτισμένος.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΚΙ ΕΣΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ...

Γέλα στὸν Πόνο, Κάθε βραδάκι
 Μὴ λές: ἄχ! λυώνω, Στὸ φεγγαράκι

Κάλλιο τραγοῦδια Πέτα φιλάκια,
 Και με λουλούδια Σκόρπα μεράκια.

Τὸν Πόνο λέγε, Ξέγνοιαστος σφύρα,
 Τις πίκρες καίγε Γέλα τὴ Μοῖρα

Μὲ τὸ κρασάκι Γύρνα τὴ νύχτα
 —Ἄχ! τὸ μεράκι... Τὰ μάγια οἶχτα

Δένε τᾶχεῖλι Μὲς' τὰ ἀκρογιάλια...
 Μὲ τὸ τριφυλλί... Χρυσὰ κοράλλια

Τὴ φλόγα σβῦνε Ἦλιος φεγγάρι,
 Μὴ λέγεις μεῖνε Μαργαριτάκια

Στὸν Πόνο πάλι, Τραγοῦδα μόνο
 "Ἐρωτες κάλλη Κι' ἄσε τὸν Πόνο...

Κλότσα τα πέρα
 Τραγοῦδι ἢ μέρα

Πειραιᾶς Μᾶης 1925

ΑΡΓΗΣ ΛΟΡΕΝΤΗΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

*Ω πεθαιμμένη αγάπη μου πρώτη, μά και στερνή.
δὲν πάει καιρός πολὺς ποὺ ἀπὸ τὰ ξένα
—στὴν δόλια μας καὶ μακρινὴ πατρίδα, ἕνα πρωτὶ,
μ' ἔφερε ἡ Μοίρα—ὦ τί χαρὰ—μὲ μάτια βουρκομένα.

Κι' ἔμως ποιὸς νὰ μοὺ τῶλεγε' τᾶσπρo σου σπιτί ἐκει
στὴ φτωχικὴ τὴν γειτονιά μὲ τὸ μικρὸ μπαλκόνι
Ποὺ εὐώδιαζε τὰ γιόκλημα, κι' ἐπήγανε οἱ κισσοὶ
καὶ σὺ ἐκεντοῦσες σκεπτικὴ, ρεμβᾶ τὸ δεῖλι, μόνη

Μὲ ἀνησυχία προσμένοντας, καὶ γύρω ἐθορυβοῦσαν
τὰ χελιδόνια, νὰ φανῶ στὸν δρόμο, ὦ τρισαλλοὶ
τᾶσπρo σπιτάκι στὴν σκεπή, θαρεῖα οἱ μαστόροι, ἄγχοι
στὸν κουρημαχτό, καὶ στὴν βοή, μὲ τὸν καμαδέχαλοῦσαν

Κι' ἐπτερουγίζαν πένθημα, μὲ κρύες κραξιές πυκνὰ
τὰ χελιδόνια—ὡς μάρτυρες τοῦ χαλασμοῦ τριγύρω
κι' ἔμοιαζε ὡς σκέπασμα πηλοῦ φερέτρου στὴν γωνιά
σάπια κι' ὄγρη χωρὶς κερφιά στὸν δρόμο κάτω ἢ θύρα!

*Ω πεθαιμμένη, αγάπη μου πρώτη, μά και στερνή'
μὴ λυπηθῆς στὸν τάφου σου τοῦ χαλασμοῦ του οἱ
[χτύποι:

ἂν ἴσως φτάσουνε ὡς ἐκεῖ, γιατί μεσ' τὴν ψυχὴ
τῶν Ἀναμνήσεων τὸ λευκὸ σπιτάκι ἔχτισε ἡ Λύπη

Νὰ στέκει ὠρᾶτο κι' ἀχάλαστο μεσ' τᾶνθια, νὰ κεντᾶς
κι' ἐνῆ ἔλαρή κι' ἀγέραστη μὲ Ἀνοιξὴ ἀνθεὶ καίχυνει
δροσιές καὶ μῦρα, στὴν σιωπὴ, προσμένεις, προσδοκᾶς
τὸν ἐρχομὸ μου ποὺ ἀγνωστο σὲν πόσο θὰ βραδύνη.

ΑΘΗΝΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

Τὸ κύμα σιγοκλαίει στὰ κροθαλάσσι
λὲς καὶ θρηναίει τοῦ μισμοῦ τὴν ὥρα.
Γιγάντιο τὸ πλεούμενο ἔχει μας φτάσει.
*Αποχωρίζονται οἱ λεβέντες τώρα.

*Ακολουθοῦν τους γέροντες ὀδηγητάδες
καὶ ὀρμηνιὲς τοὺς δίνουν κι' ἄλλες πάλι,
γι ἀνεμοδάματα, τρελοβοριάδες.
«Μὴν κοιτάτε, λέν, πὼς τὸ κύμα ἀσπρογαλιάζει,

Θᾶρθη θολὴ κ' ἡ μέρα τῆς φουρτούνας
καὶ τὸ καράβι θάροχισε τριζοβόλι.»
Τρελὰ τὸ κύμα σκίζει πιά ἢ φελοῦκα.

«Ἐχετε γειά». Μαντήλια κουνοῦν ὅλοι
καὶ τὸ φλοίσφημα ἀγὰ τὰ ξαναλέει ἐτοῦτα:
«Θᾶρθη θολὴ κ' ἡ μέρα τῆς φουρτούνας».

Π. ΠΑΙΒΑΤΟΣ

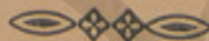
ΣΤΟ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

Δροσιά ἢ χαρὰ, ποὺ ἐστάλαξε στὰ στεγνωμένα χεῖλη,
Σὲν τὴ δροσιά τὴν αὐγινή, ποὺ τὰ κοινάκια φαίνει,
Σὰ χαμογέλιο ἐνὸς ἀνθοῦ στὸ φίλημα τοῦ Ἀπρίλη,
Σὲν ἕνα φῶς ὅπου ἔχασε κάποια ψυχὴ κλαμένη.

Χαρᾶς τραγοῦδι κι οἱ στιγμὲς μὲς τοῦ χοροῦ τὴν
[τρέλλα...
—Πὼς νὰ τὸ πῶ πὼς γέλασα, πὼς ἔφαγα ἀπ' τὴ
[θλίψη...

*Ἄμε ἀπέδῳ Γερω—Κζημέ, καὶ σὺ καρδιά μου γέλα,
Αἰῶνε τὸν Πόνο, καὶ ποτὲ τὸ γέλοιο ἂς μὴ σοῦ λείψει.

Πειραιᾶς ΑΡΗΣ ΛΟΡΕΝΤΗΣ

ARMAND ARNAND (1836 — 1903)

ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΟΠΛΙΤΗΣ

*Ἦταν ὀπλίτης ἀφανὴς μεσ' στὶς δέκα χιλιάδες.
*Ὅταν ἐνίκησαν αὐτοὶ θέλησε νᾶνε ὁ πρῶτος
ποὺ θᾶφερνε τὸ μήνυμα στὴ μακρινὴ του πόλη
καὶ φεύγει ἀγέρωχος δρομεὺς κρατῶντας κλαδί δά-
[φνης.

Μ' ἀπὸ τ' ἀδιάκοπο τρεχίδ ἀφανισμένος, πέρτει
νεκρὸς, μόλις ἐβρέθηκε στὸ τέλος πιά τοῦ δρόμου
Μακάριος ὅποιος μπορεῖ, φτάνοντα, τ' ὄνειρό του,
νεκρὸς νὰ πέση ἔχοντας τὴ φλόγα στὴν καρδιά
κι' ἕνα κλωνί ἀπὸ φοινικιά στὸ χέρι νὰ κρατῆ

ΙΩΑΝ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΠ' ΤΑ ΣΟΝΕΤΤΑ

ΗΛΙΟΓΕΡΜΑ

Λάμπες σκορπῶντας ἀγάλια γάλια γέρνει
αἰώνιος ζωγράφος, ὁ ἥλιος, ποὺ γράφει
στὸν ἄσπρο τῆς φύσης χάρτη καὶ σπέρνει
μὲ τέχνη αἶμα, ἀσῆμι, χρυσάφι

Στὰ οὐρανοθέμελα βουτῶντας σέρνει:
σύγνεφα ἄρια καὶ χρυσοπορφυρένια
τῆ ζωὴ φεύγοντας μὲζὶ του παίρνει,
καὶ τοῦ θανάτου ἢ σιδερένια

ἀνοίγει πύλη· πέπλος σκεπάζει:
τῆ φύση μαῦρος· σιγάει ταηδόνι
καὶ δὲ γκροικιέται· πικρὰ τοῦ γαιώνη

φωνὴ ἢ πένθημα, ποὺ συχνοκράζει:
σὲ δέντρ' ἀπόμακρο, στὸ δάσος πέρει.
*Ἦ νόχτα ἔπνιξε κι' αὐτὴ τὴ μέρα...

ΜΙΜΗΣ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗ ΜΟΥΣΑ ΜΟΥ

Τὸ πονεμένο μου κεφάλι τόγυρο γλυκὰ
νάναυαυθῆ στοῦ ροδαλοῦ προσώπου σου τὰ ρόδα.
Κ' εἶταν νυχτιά!

Μιά ἀνάλαφρη ἄκουσα πνοή, μυροπνοή νὰ μ' ἀνα-
[σταίνη

καὶ βρέθηκα σὲ λήθαργο ἴσαμε τὸ πρωῖ . . .

Κι' ὅταν τὰστέρια τρομολάμπιζαν
ἀνάμεσα σὲ γαλανοῦ τὰ βάθη κόσμου
κι ὄξω στὸ φράχτη τὸν κισσένιο σιγαλὰ
τὰηδόνι ἀφῆνε ψιθύρισμα
τῆς μαγεμένης νύχτας τῶν ὀνειρῶν,
ἔζησα μιὰ ζωὴν ὑπέροκλην ὑπέροκση,
τῶν παρὰδεισιῶν καιρῶν καὶ χρόνων . . .

Μὰ ἦρθ' ἡ μέρα καὶ μὲ ξύπνησε
κι' ἀπόρριξα τῆς ἀμοιρῆς ζωῆς μου τὸ γλυκὸ
τ' ὀνειροπλάνημα, πού στῶν γλυκῶν σου ἔπλεξα
μαγευτικῶν ἀνασασμῶν τὸ μύρο . . .

Κ' ἦταν ἡμέρα πιά . . .

Π. ΗΛΙΒΑΤΟΣ

ΑΠ' ΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ ΜΟΥ

* Ἀργοσάλευε μπρὸς μας τὸ ποτάμι,
ὄντας στὴ γλῶσση τοῦ σύσκαιτου εἶχαμε γύρει.
Μεθυστική ἢ μυροουδιά σου φτάνει
ξεχειλῶντας τῆς ἀγάπης τὸ κροντήρι.

Τὴν πιὸ παθητικὴ ἀρμονία σκορπάζει
στὰ ποταμίσια ἐρωτικά τὰηδόνι
καὶ τὸ ταίρι του, λὲς καὶ τὸ τηράει
μὲ πάθος, πού τὰ στήθια δυναμόνει.

* Ἐγυρα γὼ στὴν ἀγκαλιά σου ἐτότες,
ὦ τρολὴ στοῦ πάθους τῆ γλυκάδα,
στῆς ἀκροποταμιᾶς τὴν ἡσυχάδα.

* Ἡ ζωὴ σὰν χαρούμενη δὲν σέρνει
ἄς τῆνε κάποιες ἔξαψες νὰ παίρνει.

Γι' αὐτὸ ἔγυρα στὴν ἀγκαλιά σου τότες.

Π. ΗΛΙΒΑΤΟΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Τὸ ὄψος σου κι' ἡ ἑμορφιά δὲν μοῦφερε τὸ θάμπος
στὰ μάτια, σὰν σὲ πρωτοεἶδα
καὶ τῆς ψυχῆς μου ὁ ἀπέραντος, ποίηση, κάμπος
ἐλάμβανσε. Ὁ πόθος, ἡ ἐλπίδα,

Τὰ ἱερωμένα λούλουδα του....—Τι γυρεύεις;
τι θέλεις; τι ζητᾶς;—Νὰ γίνουσι σκαλοπάτια,
τὰ μαρμαρένια σου νὰ φτάσω τὰ παλάτια.

—Τὸν ἴδρωτά σου, ἄνθρωπε, τοῦ ὅτι δουλεύεις,

στεγνώνει ἢ σκέψη, ἐπ' τὴ γοργή ζωὴ σου
γιὰ κάτι πιὸ ψηλὸ καὶ ταπεινὸ δὲν ψάχνεις.—
λίγη σκιά ἀπ' τὴ λευκὴ σου κάτω ἀσπίδα,

μιὰ ἀπ' τὴ λάμψη σου μονάχ' ἀχτίδα,
ἔνα μόν' ἀπ' τὸ χέρι σου φύλλο δάφνης,
δὲ θέλω ἄλλο . . . ἔνα φίλι σου.

ΜΙΜΗΣ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

NOCTURNUM

Κάποιος βαρειᾶς καὶ αὐστηρῆς; τίς νότες μουσικῆς
σκορπάζει ἀπόψε ὀλόγυρα ἢ μαγικὴ ἐσπέρα
πού συμπληρώνει κἀνοντας πιὸ μυστικιστικὴ
πού δάσσο πού θρηνολογᾷ ἢ θελχτικὴ μαγεία.

Τὸ μισοφέγγαρο κι' αὐτὸ ἀπόψε θλιβερό,
ὡς ματωμένο σύμβολο κἀποιου σκληροῦ θανάτου,
βιάζεται τίς ἀόριστες, ἀράχνινες μορφές
τῶν σύννεφων διαβαίνοντας νὰ πορφυροματώσῃ.

Καὶ μέσ' τὴν πού πληγώνει με βαρειὰ μελαγχολία
νοιώθω τὴν κάθε σου ματιὰ, τὸν πέπλο τῆς ἐσπέρας
σχιζοντας, νὰ γοργοπετᾷ, ἀστέρι γιὰ ν' ἀράξῃ,
τρεμουλιαστὸ ἢ πορφυρὸ, μεσ' στοῦ μουντοῦ τοῦ ἀ-
[πείρου.

ΡΕΝΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

— ΟΝΕΙΡΟ —

* Ὅπως αὐτὸ τὸ σύγνεφο. Τὸ τίποτα ἢ ἀρχὴ του,
Τὰ διαφάνη τὰ χρώματα, ἢ δόξα του ἢ μεγάλη,
καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ δίνει ἀφθαστα κάλλη
τὰ χρώματά του ἀλλάζοντας, δείχνοντας τὴν ψυχὴ
[του.

* Ἐτσι γεννᾶται ἀλλοίμονο κι' ἔτσι ἀδοξὴ ἢ ζωὴ του.

* Ὅταν σιγὰ ἀπ' τὰ βουνὰ ὁ ἥλιος γέρνει πάλι
καὶ σβύννεται καὶ χάνεται εἰς ἄλλης γῆς ἀγκαλίη,
γέρνει κι' ἐκεῖνο καὶ χαλᾷ πρὶν ἔλθῃ ἢ θανῇ του.

* Ἐτσι χρυσὸ καὶ τ' ὄνειρο, μάγο καὶ πλάνο τρέχει.
Στῆς φαντασίας τὰ φτερὰ γεννᾶται, μεγαλώνει :
πορφύρα, φῶς γλήγορα χρυσάνθεμο καὶ ἀπλώνει,

τρανὰ φτερὰ καὶ δύνοντας πρόωρα μᾶς ἀφῆνει
νὰ κλαίμε ὅτι ποθήσαμε κρυστάλινα παλάτια
χρυσαῖς μορφαῖς πού πέρασαν καὶ μαγεμμένα μάτια.

24—1—25

ΚΑΚΙΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΣΑΝ ΠΗΓΑΙΝΟΥΜΕ....

Τὸ βράδυ σὰν πηγαινόμεν ἀγάλι
ἐκεῖ στὸ σκοτεινὸ σοκάκι
* Ἐγὼ θὰ γέρονω τὸ κεφάλι
ὡς τὸ δικό σου κεφαλάκι

Κ* ἔτσι καλὴ μου ὅταν μπλεχτοῦνε
τὰ καστανά μας τὰ μαλιά
Γλυκά ὅταν τὰ μάτια κυταχτοῦνε
θάναι σὰ νᾶμαστ' ἀγκαλιά!

Τότε μαζὺ μαζὺ θὰ περπατοῦμε
ὡς τὸ σπιτάκι σου—κάθε βραδυά,
μὰ ἄχ! ἐκεῖ σὰ χωριστοῦμε
σὰν τοῦ λαφιοῦ χτυπᾷ ἡ καρδιά!

* Ἀντίο ἀγαπημένε!—νὰ μοῦ λές—
—Καληνύχτα ἀγάπη μου—ἐγὼ
Τὶ ἔχεις καύμενε; * Ἐλα! μὴν κλαῖς!—
κ* ἔτσι ἓνα φιλή θὰ σοῦ τραγῶ!

B. ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΙΧΩΣ ΤΙΤΛΟ

— IV —

Θάρθω μιὰ νύχτα σκοτεινὴ, μιὰ νύχτα τοῦ χειμῶνα
Κατ' ἀπ' τὸ παραθύρι σου νὰ κλάψ' ἀπ' τὴν ψυ-
[χή μου
ἐνῶ ὁ βοριάς θὲ νὰ φυσᾷ θανατερά, κ' ἀκόμη
τὰ δένδρα θὲ νὰ θορυβοῦν μέσα στὴν κρύα νύχτα..*

* Ὡς τόσο μὴν ἀνησυχεῖς κανεὶς δὲν θὰ τὸ μάθη...
Τὰ παραθύρια τῶν σπητιῶν θὰ εἶν' καλὰ κλεισμένα,
χειμῶνας εἶναι κ' εἶν' νυχτιά πού ὁ θάνατος πλανιέται,
γιαυτὸ μοναχός θὰ εἶμαι γὼ στὸ σκοτεινὸ τὸ δρόμο...

Μ' ἀκουμπισμένο τὸ κορμί στ' ἀντικρινὸ τὸ σπῆτι,
νοσταλγικὰ κοιτάζοντας τὸ φῶς τῆς κάμαράς σου
μέσ' στῶν στοιχειῶν τὴ φοβερὴ ἐκείνην συναυλία
τὸ ὄνομά σου θὲ νὰ πῶ πολλὰς φορὰς θλιμμένα....

* Ὅμως ἐσὺ δὲν θ' ἀγορπνᾷς κ' οὔτε ποτὲ θὰ μάθης
πῶς μιὰ ψυχὴ ἀγαπῶντζε σε ἤθε μὴ κρούα νύχτα,
βοῆκε τὴν πόρτα ὅμως κλειστή, καὶ σένα νὰ κοιμᾷσε
ἔμεινε λίγο... κ' ὅστερα ἔφυγε πειὸ θλιμμένη....

ΔΩΡΗΣ ΠΕΝΑΣ

ANIMI COGNITI

Πολλὰς φορὰς σὰς συναντῶ στὴ ζήση τὴν θλιμμένη
ψυχὴς γνώστῆς, ψυχὴς καλῆς, ψυχὴς μαλαματένιας
καὶ κάτι ἄβλο—γλυκὸ στὴ θύμησή μου μένει
γιὰ σὰς πού συναντῶ συχνὰ στὴ ζήση τὴ θλιμμένη
λὲς κάποτε συζήσαμε σὲ χώρα μαγευμένη

πῶχει πορφύρινες αὐγὲς καὶ δύσες χουσαφένιες.
Πολλὰς φορὰς σὰς συναντῶ στὴ ζήση τὴ θλιμμένη
ψυχὴς γνώστῆς, ψυχὴς καλῆς, ψυχὴς μαλαματένιας.

1924 ΠΕΝΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΕΝΤΥΚΑΡ ΑΛΛΑΝ ΠΟΕ

ΟΥΛΑΔΟΥΜ

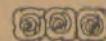
[ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ]

Τὰ λόγια αὐτὰ κ' ἓνα φιλή τὴ γαληνέβουον
καὶ τὴ μακραίνουον ἀπὸ τὴ μελαγχολία—
ἀπὸ τοὺς φόβους τῆς καὶ τὴ μελαγχολία—
καὶ πήραμε ὡς τὴν ἄκη του τὸ μονοπάτι,
μὰ μᾶς σταμάτησε ἄξαφνα ἓνα μνημεῖο—
ἡ θύρα ἑνὸς μνημείου μ' ἐπιγραφὴν ἐπάνω!
Κ* εἶπα:—«Γλυκεῖα ἀδερφοῦλα μου, τ' εἶναι γρα-
[μένα
σ' αὐτοῦ τοῦ τάφου τὴν ἐπιγραφὴν ἐπάνω;»
Καὶ μ' ἀποκρίθηκε:— «ΟΥΛΑΔΟΥΜ—ΟΥΛΑ-
[ΛΟΥΜ—κ' εἶναι
αὐτὸς ὁ τάφος τῆς χαμένης σου ΟΥΛΑΔΟΥΜ!»

Τότε ἡ καρδιά μου τέφρωσε καὶ τόσο ἐθλίβη,
σὰν καὶ τὰ φύλλα τὰ ξερὰ καὶ μαραμμένα,
σὰν καὶ τὰ φύλλα τὰ ξερὰ καὶ ζαρωμένα—
κ' ἔκραξα:—«Ἄχ! εἶταν βέβαια μήνας *Οχτώβρης,
κ' εἶταν ἡ νύχτα ΑΥΤΗ τοῦ περασμένου χρόνου
ποῦρθα καὶ πάλιν ὡς ἐδῶ—ὡς ἐδῶ πέρα—
ποῦφερα κάποιον νεκρικὸ φοριχτὸ φορτίσι—
σ' αὐτὴ τὴ νύχτα τῶν νυχτιῶν ὅλου τοῦ χρόνου.
Ποιὸς τάχα δαίμονας μὲ τραβῆξε ἐδῶ πέρα;
Τῶρ* ἀναγνώρισα καλὰ τὴ λίμνη τοῦ *Ωμπερ—
μὲς στὴν καταχνιασμένη χώρα τοῦ Γουάιο,
τώρα ἀναγνώρισα τὸ ὑγρὸ κανάλι τοῦ *Ωμπερ,
τὰ δάση αὐτὰ τὰ στοιχειωμένα τοῦ Γουάιο.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σημείωσις.—Τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα εἶναι ἀ-
πὸ ἓνα βιβλίον πού θὰ ἐκδοθεῖ ἐντὸς ὀλίγου ἀπ' τὸν
μεταφραστὴ κ. Παπανικολάου μὲ πρόλογο τοῦ ποιη-
τοῦ κ. Λαπαθιώτη.

ΤΡΙΚΥΜΙΑ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Οίστρος ἀκολασίας
ζοφώδης τε και ἀσέληνος
ἔρος τῆς ἀμαρτίας.

ΚΑΣΣΙΑ

Φαινόνταν οικειτικός κι' όμως δὲν οικειτόταν τίποτε. Ἦθελε νὰ κεκοθῆ ἤθελε νὰ συγκεντρώσει τις δειψίες του (ποὺ καθὼς νόμιζε, ἄφθογες ὑπῆρχαν ἐπὶ μυαλό του κρυμμένες και οικειτούμενες ἀπὸ κάποιον βαθὺ γκριζο σκεπτικὸ μανῶνα—δύνηφο...) και νὰ τις μελετήσῃ ἡδύχα ἡδύχα, μὰ τοῦ σκεπτικῶν ἀδύνατο. Προσπαθοῦσε νὰ δώσῃ ὅσο περιδότερο μπορούσε ὀρηκὴ και δύναμη ἐπὶ νοσηρὴ του τῆ θέλησῃ ποῦ δὲν ἔφθανε γιὰ νὰ δώσῃ λευθερίαν και ζωὴ ἐπὶ δειψίας του διαλύοντας κάθε δύνηφο και ξεκιῶντας κάθε μανῶνα, ἐπιφέρε πάλι κιντρισιμένη ἀρρωστίαν—πρώμα μὰ δὲν κατάφερε τίποτε παρὰ νὰ πυκνώσῃ τῆ ζάλῃ ποῦ σκεπτικῶν ἐπὶ τοῦ τοῦ ὅλο και χαλαρώνοντας τις δυνάμεις του, τόσο ποῦ τοῦ φαινόνταν πῶς μῆτε τῆ σοβαρότερη δειψία θὰ μπορούσε νὰ κρατήσῃ πιά μῆτε τὸν ἀποδοτικότερη ἀπόφαση. Κι' ὅλος αὐτὸς ὁ ἀγῶνας, τοῦ ἔφθνε μιά λήθη μαζί, κι' ἕναν θυμό. Αὐτόταν ἴσως γιὰ τις δειψίες του μὰ θύμωνε μὲ τὸν ἑαυτὸν του ποῦ τὸν ἔβλεπε ἐπὶ ριγμένον τόσο χαμυλά τόσο... κι' ἀκόμα τοῦ γεννοῦσε μέσα του μιά παράξενη συγκίνηση ποῦ τοῦ φαινόνταν ἐπὶ πῶς τὸν ἐδῆκονε ψηλά πολὺ ψηλά—και καμάρωνε ἐπὶν ἴδῃ πῶς θὰ τὸν κοιτάζαν οἱ ἄνθρωποι και τὸν ἄλζευαν!

Τὸ ὄχρὸ του πρόσωπο ἔδειχνε τὴν ἐσωτερικὴ του ταραχὴ τὴν ἐσωτερικὴ του ἐπανάστασῃ και οἱ πεταμένες φλέβες του και τὸ ἡλίθιο παιγνιδίσμα τῶν ματιῶν του, τὸν θυμό του και τὴν ζάλῃ του ποῦ τὸν εἶχε πνίξῃ.

Και πάλι ἔβαλε ὄλη του τὴ δύναμη γιὰ νὰ κεκοθῆ διαίχοντας κι' ἀδοκνεύοντας τῆ θέλησῃ του ἐνῶ καθόταν ἐπὶ ὀρθὸς ἀκόμα μὲ τὸ κοπέλλο ἐπὶ χέρι μπρὸς ἐπὶν πορτα. Μὰ τώρα ἀκόμα χειρότερα μῆτε καλά καλά γιὰ τὴν ἕταν ἐπὶ κατώρθως νὰ θυμηθῇ. Και μόνο ἔννοιωσε πῶς ἐπὶ κεφάλι του δὲν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο ἀπὸ κάποιον μαθρο ζαλιμένον ἄερα.

Ἐκαμε δύο βήματα πρὸς τὰ ἐμπρὸς και στάθηκε. Μέσα του ἔννοιωσε ἕναν ἀνεξήγητο φόβο. Και φοβήθηκε γιὰ μιά στιγμή τὴν μοναξιά του ποῦ ὀχηματιόθηκε ἐπὶ παράξενα ἐπὶ τοῦ τοῦ δὲν κάποιον λευκαίρινο μεγαλόδοξα πνεῦμα ὁμοιο μὲ κάποια εἰκόνα ἐπὶ τοῦ εἶχε ἴδῃ ἐπὶ μιά Ἰταλικὴ μετάρραση τοῦ «Haust» νὰ πετᾷ βουβὰ μὲς ἐπὶ νύχτα και νὰ τὸν κεκοθῇ. Κι' ὁ φόβος του δύναμωνε περιδότερο. Ζήτησε ν' ἀκούσῃ κάτι ποῦ νὰ τοῦ δευχθῇ δὲ δυντροφία και κράτησε τὴν ἀναπνοή του. Μέσα ἐπὶ δωμάτιο κινεμένη μιά βαθιά ἡδύχια μιά βουβαράρα.

Και κάποτε ἀκούσε ἕνα γρήγορο ρυθμικὸ δίγα—νὸ κτύπημα δὲν τοῦ ρολογιοῦ ποῦ δὲν εἶχε ἀκούσει ἢ δὲν εἶχε προδῆξει, νὰ χενπάν. Τ' ἀκούσε μὲ κάποια ἀνακούφιση και ἐπὶ μαρμαίμενα χεῖλη του ἀνέθηκε ἕνα χαμόγελο. Κι' ἔδινε τὸ κεφάλι γιὰ ν' ἀκούσῃ ἐνῶ τὰ μάτια του, ἔπνευαν μιά ἰλαρή ἐκφράση. Τόσο δύναμωνε κ' ἔπνευε ἀκούσε τὸ πῆνημα μιάς γάτας και τὸ πέδιμομιάς καρέλιας.

Γιὰ μιά στιγμή δειψὸς τὸ κεφάλι του ἔφθνε ἀφῆτῃ του και τὸν πρῶμαζε. Τοῦ φαινόνταν πῶς ἕταν ἡ φωνὴ τοῦ μεγαλόδοξου πνεύματος και τὸ φαντάσθηκε ν' ἀνοίξῃ ἀργὰ κι' ἐπίδημα τὸ μεγάλο του στόμα ἔπαλλομῃν ὅσον μαθρον ἄερα τοῦ δωματίου. Κι' ἡ φωνὴ ἔπαξε εὐθύς γιὰ λίγο και ξανάρ-

χισε ἔπνευε πῶς καθαρή και πῶς βαθιά και τὴν ἀκούσε δὲν γνῶριμη νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰ λόγια τοῦ ἀπογεύματος.

«Ὁ προσορισμός μας δὲν εἶναι νάμαστε δῶ. Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι μιά δοκιμὴ τῆς ἀξίας μας γιὰ μίαν ἄλλη ζωὴ πολὺ διάφορη ἀπ' αὐτὴ σχεδὸν ἀντιθετῆ.»

Ἡ ἀδερμηάδα τοῦ πρόσωπου του ἔφθνε γάθνη και γάθνη ἀμέσως ἐνῶ ἕνα πικρὸ χαμόγελο ἐπῆθη και γιὰ λίγο ἐπὶ χεῖλη του. Κι' ἔπνευε ἄρχισε νὰ ζωγραφίζεταί ἕνας παράξενος ἄγιος τορλλῶς θυμὸς ποῦ ὅλο κι' ἀγῶνιζε προιδότερο. Κι' ἴσως νὰ ἕταν γιὰ κείνον ποῦ τοῦ ἕπε τὰ λόγια αὐτὰ, γιὰ κείνον ποῦ μὲ τις κουταμάρες του τοῦ τάραιε τὴν ἐσωτερικὴ του ἡδύχια τὴν ἐσωτερικὴ του γαλήνη κι' ἡδύχια.

«Και κει πάνω» ἔξακολούθησε ἡ φωνὴ «θὰ κοιθῆς γιὰ ὅσα ἔκαμε και θὰ ἐπαινεθῆς γιὰ τις καλές σου πράξεις...»

Και δὲν τὰ λόγια αὐτὰ νὰ ἕχαν τὴ δύναμη νὰ ξεκιῶνουν τὸ βαθὺ γκριζο μανῶνα ποῦ κεκοθῆ τις δειψίες του και ἴσως τοῦ ἔφθνε τὴν ὀρηκτὴ ἕκλεινη ζάλῃ και ταραχῆννιωσε τὸ μυαλό του κάπως ἡδύχότερο, κάπως πῶς ἔπνευε κι' ἀκόμα κάποιον δύναμη νὰ κεκοθῇ. Κι' ἔπνευε ἐπὶ κεκοθῆται του μαθῶντας κι' ἀναμαθῶντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ἀνεκνεύσαν και βούτταν δὲν τεντωμένη χορδὴ μὲς ἐπὶ τοῦ μυαλό του.

Και ἐπὶ πρόσωπο του ἄρχισε νὰ δειννεταί διὰ διὰ ὅτι ὅς τώρα εἶχε ζωγραφισθῆ και νὰ κεκοθῆται ἀπὸ μιά ἐκφράση κάπως παράξενη ἴσως φόβος, ποῦ τώρα γενννήθηκε μέσα του και ποῦ ἐπὶν φανταζόταν δὲν—κάτι μεγάλο σταλμένο ἀπὸ τὸ πνεῦμα νὰ μεγαλώσῃ μέσα του ὅλο και νὰ μεγαλώσῃ ὅς ποῦ νὰ τὸν κινεῖτε θὰ... και ὅλα γάθνη και γιὰ μιά στιγμή. Κάτι δειψίας του ποῦ ἔφθνε γαν ποῦ πῆδηξαν ἀπὸ τὴ μύση φυλακῆ του, τοῦ ἔφθνε οικειτούοντας κάτι τι ἄλλο ποῦ βουδκῶταν ἐπὶ τοῦ τοῦ μπρὸς του δὲν ἐπὶ τανὶ τοῦ κινεματογράφου και γνοστέ του μὰ ἔπαλλομῃν. Μιά γνῶριμη του ζωὴ ποῦ ποτὲ δὲν εἶχε ὄρηκε ἐπὶ τοῦ τοῦ μιά ζωὴ γεμάτη ἀπὸ κακία και μίση μιά ζωὴ γεμάτη ἀπὸ δόρκες κι' αἶμα μιά ἀπελευθερῆ ἀκόμη ζωὴ, και γουρλωνε ἄγρια τὰ μάτια του κάθε τόσο και βούττανε τὰ χεῖλη του και τὰ κορμῶσε.

«Ὅταν ξανακοίταξε τὸ ψηλὸ μαρμαρένιο ἐπῆτι μὲ τὰ λεπτὰ σκαλιόματα και τὰ μεγαλόδοξα ἀγάματα ὅσοις ἀνιδάδες τὸ εἶδε νὰ χάνεταί νὰ διαλύεταί μέσα ἐπὶ κάποιον μεγάλο μὰ πολὺ μεγάλο δόξα ποῦ τοῦ φαινόνταν δὲν και κείνον τοῦ ἄγιου πνεύματος νὰ εἶχε ἀκόμα μεγαλώσῃ και νὰ εἶχε πάρε ἐπὶ και δόρκες και ποῦ ἀνοίγῃ κλεινε ἀδιάκοπα βγάζοντας μιά δυνατὴ πολὺ δυνατὴ δὲν χιλιας φωνή—τόσο ποῦ τὸν ἔκαμε νὰ πεταχῆ τρομαχμένος ἐπὶ τὸ κεκοθῆται του ἔπνευε ὅσο τρεῖς φορὲς κ' ἀναστέναζε.

Κι' ἀναδουκῶθηκε ἐπὶ στόμα κινεῖοντας ὀρηκτὰ τὰ μάτια του ποῦ σκεπτικῶν καρδωμένα ἀκίνητα γαλιόσῃ δὲν ψεύτικα πάνω ἐπὶ κινεῖνο μαρμαρένιο δὲν φῆλλο ὀθινοπορινὸ πρόσωπο του, λές και ἔπνευε μ' αὐτὸ νὰ διώξῃ κάθε σπενωχῶρια και νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ κάθε ἐπῆτῃ τοῦ δεινρου ποῦ θὰ ἔπνευε νὰ μείνῃ ἐπὶ τοῦ τοῦ κ' ἔδαζε τὰ μαλλιά του ποῦ δὲν ἀναστατωμένα ὀκωμένα, ἐπανάστατωμένα (λές κι' εἶχαν ἀνατριχιάσει βλεπόντες τις θαμπές δειψίες ποῦ τριγύριζαν—μελιόδες ἀγῶνιμένες—ἐπὶ τοῦ μυαλό του).

Μὰ ἔπνευε δεικῶθηκε ὀρηκος κι' ἀναζε ἕνα ἐπῆτι το προκορόντας μὲ μικρὰ βήματα πρὸς τὸ παράθυρο ἐνῶ μιά παράξενη ἐπῆτῃ πῶς κοιμόταν ὄρηκε κι' ὄρηκε ἔχοντας κάποιον ὄγκο κάποιον βάρος ἐπῆνω του τὸν βάρνε. Κι' ἔδινε χαμῶ και κοιτάζε λές και ἔπνευε κάτι, λές κι' ἔπαχε γιὰ κάτι. Δὲν

εἶδ' ὁμος τίποτ' ἄλλο παρά τις χοραμάδες τοῦ πατώματος τοῦ τοῦ φάνηκαν δὴν γραμμὲς διόρθοδρομου—καὶ κοιτάξε ἔξω. Εἶδε τὰ δένδρα τοῦ ἔβελαν τραγουδοῦσαν ἢ μουρμουρίζαν θυμωμένα, κί' ἕστερα τὰ χλωμά λουλουδάκια τοῦ κτυπιόντουσαν καὶ κουνιόντουσαν δὴν κεφαλάκια νυσταγμένα ἀνθρώπων τοῦ κουτουλάνε. Καὶ τὸ φεγγάρι τὰ φώταξε μ' ἓνα λευκὸ φῶς δὴν ἀσημένιο. Καὶ ὅταν δὴν ἤμειρε δρόμο τοῦ ἔβριζε ἕστερα τὸ βλέμμα του εἶδε κάποια γυναῖκα λεπτὴ ψηλὴ μ' ἓνα μεταξωτὸ μακρὸ καὶ κολλημένο ἀπάνω τῆς ἐπανοδοῦ τοῦ ἴδιος αὐτὰ θὰ ψιθύριζε ἀπὸ λίγη ὥρα δὴ λάδι τοῦ εδιδιορίζει ὅτὸ τηγάνι—καὶ μ' ἓνα βελουδένιο γιαιδότερο κατελάκι π' ἄφινι νὰ φαίνεται ἀπὸ κάτω δὴν ἀκίνο τὸ πρόσωπὸ τῆς, νὰ πρῶν καὶ νὰ χάνεται, ἀφίνοντας πίσω τῆς ἑψιχυζόμενον τοῦ τακουνοῦ τῆς τὸ οὐθμικὸ χτύπημα—ἀξποτε τοῦ κοιτάξε τὸ φεγγάρι τοῦ χαρογελουδὸ ἰδιότροπα δὴν εἰρωνικά δὴνθυμωμένα ἀπὸ πάνοτου θυμῆθηκε τὴν ἀπογεματινὴ σκηνὴ καὶ θυμῶσε, θυμῶσε πολὺ μὲ τὸν ἑαυτὸν του χωρὶς ὁμος κί' ὁ ἴδιος καλά νὰ μπορῇ νὰ καταλάβῃ γιατί, χωρὶς μῆτε νὰ μπορῇ νὰ καθορίσῃ εἰς ἀφορμὲς τοῦ θυμοῦ του.—Καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ξανάθεσε ὀλάκερον πάλι τὴ σκηνὴ ὅτὸ νοῦ του. Καὶ τὰσε ὅλα καθαρά ἕστερα λὲς ἤταν μπροστὰ του λὲς ὅπως ἦταν λίγες ὥρες πρὶν:

«Σὺν ὄνειρο» ψυθύρισε «σὺν ὄνειρο» Κί' ἕστερα κατεβάζοντας τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ φεγγάρι τοῦ ἀρχίζε διγὰ διγὰ νὰ σκυθρωπῇ.

«Μὲ συγχώρησε μὲ κοινωνήσε—» Καὶ γέλασε λυπημένα.

«Εἶσαι ἄλλος ἄνθρωπος τώρα» τοῦχε πεῖ «ἔχεσασ τὸν παλιό—».

Ἐκατόε γιὰ κάμποσιν ὥρα σκεπτικὸς. Τοῦ φαινόντουσαν ὅλα αὐτὰ δὴν ψήματα, δὴν ἔβχαν γίνῃ πολὺ παλιὰ, ἢ δὴν νὰ τὰ εἶχε ἀκούσῃ ἀπὸ κάποιο γέρο κάποτε μὲ κόκκινο βαρῖκι καὶ χρυσοπλοῦπιτὰ πουμάτια νὰ τοῦ τὰ διηγῆται, χωμῆνος μὲ μὲ ὅτὸ κόκκινο φῶς ἐνὸς τσάκιου.

Καὶ δὴν νὰ ἀκέφθηκε ἕστερα κάτι

«Καὶ τί ἐμπιστοσύνη μπορεῖ νὰ ἔχω στὸν ἑαυτὸν μου; κί' ἂν ξαναμαρτήσω ἢ ἂν ξεχάσω τὰ λόγια τοῦ παπᾶ...»

Καὶ πῆρνοντας μιὰ κατδουφιασμένη πολὺ λυπημένη κλαψάοικη ὄψη

«Καὶ πῶς θὰ ζήσω; — πῶς θὰ φάω;

Ἐπαψε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ ἀκέπτεται καὶ ξανακοίταξε ἔξω σκεπτόντας τὸ κεφάλι του, εἶδε μιὰ παρὰ ξενύχτων νὰ προχωρῇ ἀργὰ ἀργὰ δὴν δὲ κινεῖται, κί' ἀκούσε τὸ τραγοῦδι τους καλόηχο ἢ δυχο ἀπαλὸ νὰ σκορπιέται μὲς στὴν νύχτα.

«Κί' ἡ ζωὴ μου ἓνα ἀστεράκι πῶχει σβύσει σὲ κάποια σύγνεφα σταχτιά — —»

Καὶ πρόδριξε ὅτὸ ἐπίσημο ἀκουπανιάρδιον μιᾶς κιθάρας. Τοῖς κοιτάξε γιὰ ὥρα κί' ἕστερα ζήλησε νὰ τὰν ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἢ τουλάχιστον ἢ κιθάρα του ἢ κί' ἀκόμα τ' ἀστεράκι, τοῦ τραγουδοῦ του! Κί' ἐπεθύμησε νὰ μὴν εἶχαν περάσει ἀπὸ κεῖ νὰ τοῖς εἶχε δεῖ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσῃ τὸ τραγοῦδι των Κί' ὅταν χάθηκαν, κί' ὅταν ἔδιδναν οἱ φωνές καὶ ἑψυχίδε τῆς κιθάρας τ' ἀκουπανιάρδιον γέρισε καὶ κοιτάξε τὸ φεγγάρι τοῦ τοῦ φάνηκε πῶς ἔκλεγε κί' εἶχε κοκκινίσει τότε τοῦ ἔβριζε γιὰ ματωμένο καὶ εἰς ἀχτίδες του, δὴν αἷμα τοῦ ἔβριζε

«Ὁ θάνατος, ὁ θάνατος — —»

Κί' ἕστερα κοιτάξε τὴ θάλασσα. Τὴν εἶδε νὰ τρέψῃ καὶ τὰ κύματά τῆς τοῦ φάνησαν δὴν ψηλὰ μαρμαρένια ὀκάλα ὁμοια μὲ κείνη τοῦ εἶδε ὅτὸ ὅτι μὲ τὰ δύο ἀγάλατα.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΙΡΑ

„ΘΕΡΙΝΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ“

(1920—1922)

I

«Ἐλα νὰ πάρομε σὺν κί' ἄλλοτε μαζὶ, τὸ φεγγαρόλουστο, τὸ κρύφιο μονοπάτι ποῦναι χωμῆνο μὲς τῆς πουροναρῆς δὲ θὰ μᾶς δῆ Καλέ μου, ἀνθρώπου, μάτι.

Μὲ γέλιο πονηρὸ θὰ μᾶς ἀκλουθεῖ καὶ θὰ μᾶς φέγγει τὸ φεγγάρι ποῦ θὰ ζηλεύει τὴν ἀγάπη μας. Ἐλαφρὰ θὰ περπατοῦμε στὸ χορτάρι

γιὰ νὰ μὴ μᾶς ἀκούνε στοὺς ἀγροὺς ἐκεῖνοι ποῦ τὰ στάχυα θὰ φυλάνε. Κύττα Καλέ μου, ψηλὰ στὸν οὐρανὸ τὰ γαλανὰ τᾶστρα διπλὰ πῶς πάνε]

Ἐχουν καὶ τ' ἄστρα ἀγάπες καὶ χαρὲς ἔχουν κί' αὐτὰ θλιμμένα βράδνα Καλέ μου κύττα κεῖ τῆς σκοτεινιάς πῶς θαμποφέγγουν τὰ μαγνάδια

Ἐλα καλέ μου πάμε ἐκεῖ ψηλά. Ἐνέβομε μαζὶ χωρὶς καμμία βία γιὰ νὰ κοιτάξομε κάτω τὴ σκοτεινὴ καὶ κοιμισμένην ἀκόμα Πολιτεία.

II

Κύτταξε ἐκεῖ ψηλά: τὸ ροδοχάραμμα μᾶς φανερόνεται μονάχο Τρέξε νὰ πάμε, νὰ τὸ προφτάσομε προτοῦ ψηλώσῃ ἀπὸ τὸν ἄγριο βορᾶχο

Πρωὶ θὰ πάμε, καὶ τὸ δειλινὸ σιγὰ θὰ κατεβοῦμε μὲ ψυχὴ γεμάτη χάρι — ἀπάνω μασὰ φώτιστο, χλωμὸ, θὰ μᾶς κυττάζει τὸ φεγγάρι.

Κί' ὅταν στὸ σπῆτι φθάσομεν, ἀργὰ, θὰ λέμε γιὰ τὴν ὁμορφάδα ποῦ εἶχεν τῆς ἀγῆς τὸ σκάσιμο σ' ἓνα βουνό, στὴν Παναγία τῆ Σελλάδα Ἦρε τὸ κεφαλάκι σου στὸν ὄμο μου καὶ πῆς μου μιὰ ἱστορία περασμένη.

— Πέρα μακρὰ θ' ἀγκομαχᾷ ἡ θάλασσα στὰ δέντρα τὰ πουλιὰ θὰ κελαδοῦν γλυκὰ κί' ὁ οὐρανὸς θὰ μειδιᾷ μὲ χάρι καὶ τὰ λουλούδια γύρω θὲ ν' ἀνθοῦν κί' ἡ γῆ θὰ πρασινίξει ἀπ' τὸ χορτάρι. Καὶ κεῖ, στὴ μέση τοῦ τοπίου αὐτοῦ, σὲ στόλισμα νὰ ποῦμε, σὺν σὲ πλάισιο ἓνα ξευγάρι ἀγγαλισμένο—ἐμεῖς— θὰ δίνομε δρᾶμα ἔντονον ἐξάισιο, στοὺς γύρω ἀγρότας ποῦ στῶν λεμονιῶν τοὺς ἴσκιους, γύρω κωθισμένοι δαρμένοι ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ μεσημεριοῦ ψομὶ ξερό θὰ τρῶνε οἱ πονεμένοι.

* Ἀθηνῶν:

* Ἐ Μάριος Βαϊάνος

ΑΠΟ ΤΑ "ΕΙΔΥΛΛΙΑ.. ΤΟΥ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

ΚΥΚΛΩΨ

Δέν είναι για τόν Έρωτα, Νικία, φάρμακο άλλο
 ούτε βοτάνι, ούτε αλοιφή, παρά μονάχα οί Μούσες
 κι' είναι γλυκό και άλαφρό αυτό για τούς ανθρώπους,
 μ' αλήθεια δυσκολόβροστο' άλλ' όμως συλλογιόμαι
 πώς θά τ' ξέρης σύ καλά, αφού γιατρός δά είσαι
 και ξέχωρα αγαπητός εις τις έννιά τις Μούσες.
 Έτσι ό Παλός Πολύφημος ό Κύκλωπας ό φίλος,
 ποθώντας την Γαλάτεια, γλυκειά ζωή περνούσε,
 όταν άνθοῦσε του γενιού μύλις τό πρώτο χνουδι.
 Και δέν αγάπαγε αυτός μέ ροδομήλα ή μπουκλες,
 μά ήταν δλότεια τρελλός κι' όλα παραμελούς.
 Πολλές φορές, τ' άρνάκια του μονάχα έγυρνούσαν
 στη μάντρα άπ' τη γλωρή βοσκή' κι' εκείνος τρα-

[γουδώντας
 άπ' την αύγούλα έλυωνε στης άμμουδιάς τά φύκια,
 μέσα στα βάθεια της καρδιάς πονώντας, σά στο σκότι
 άνήλεα τόν λάβωσε ή Κύπριδα ή μεγάλη.
 Μά όμως ηΐρε γιατρικό, κι' άπ' τόνηγλό τό βράχο
 τόν πόντο αγναντεύοντας τέτοια 'λεγε λογάκια:

— "Ω άσπρη μου Γαλάτεια, γιατί σκληρά μέ διώχνεις,
 άπ' τό τυράκι πιό λευκή, πιό τρυφερή άπ' τάρνάκι,
 τό μουσαράκι πιότερο περήφανη αλήθεια
 και πιό λαμπρή και ζωηρή άπ' τ'άγγουρο σταφύλι;
 Έρχεσαι όταν ό γλυκός ό ύπνος μέ κρατάη,
 μά σκάς τό μύλις ό γλυκός ό ύπνος μέ αφήση,
 καθώς τ' άρνάκι βλέποντας τό σταχτερό τό λυκό.

Σ' αγάπησα, κορούλα μου, όταν έπρωτοήλθες
 μαζί μέ τη μητέρα μου, κρινόφυλλα νά δρέψης
 άπ' τό βουνό, λογιάζοντας για όδηγό έμένα
 από τά τότες δέν μπορώ νά σ' απολησμονήσω
 μά σένανε, μά τό Θεό, καθόλου δε σε νοιάζει!

Ξέρω, χαριτωμένη μου, γιατί μέ άποφεύγεις
 γιατί ένα πυκνόφρυδο, άπ' τόνα αυτί ως τάλλο
 σκεπάζει μου τό μέτωπο, γιατί 'χω ένα μάτι
 κι' ή μήτη μου είναι πλατωστή στο χέλι από πάνω.
 Μά όμως τούτος πού θωρείς χίλια πρόβατα βόσκει
 κι' άρμέγοντάς τα χάρεται τό πιό καλό των γάλα
 και τό τυρί δέν λείπει του ούτε τό καλοκαίρι,
 ούτε και τό χινόπωρο, ούτε και τόν χειμώνα
 και όλα τά καλάθια του είναι γιομάτα πάντα.

Νά παίξω τη φλογέρα μου ξέρω ως κανένας άλλος
 Κύκλωπας, ψάλλοντας γλυκά πολλές φορές τη νύχτα,
 γλυκόμηλό μου, και τούς δυό. Κι' εγώ για σένα τρέφω
 έντεκα λάφια μέ λιλιά και τέσσαρα άρκουδάκια.

"Ελα λοιπόν κοντά σ' έμέ, πρᾶμμα δε θά σου λείψη
 κι' άσε την γλαυκή θάλασσοz εις την ξηρά νά κλαίη
 γλυκύτερα στο σπήλιο μου τη νύχτα θά περάσης!

Κι' είχαι και δάφνες 'μέσα 'κει, λυγρο-κυπαρίσσια,
 κι' είναι κι' ό μαῦρος ό κισσός, γλυκύκαρπο άμπέλι,
 κι' είναι νεράκι δροσερό, πού ή πολύδενδρη Αίτνα
 μου ρίχνει, θεϊκό ποτό, άπ' τό λευκό χιονάκι!

Ποιός προτιμά τη θάλασσα, τά κύματα από τούτα;
 Κι' αν πάλι σου φανώ εγώ πολὺ δασὺς πὼς είμαι
 κάτω άπ' τη στάχτη ακούραστη μέ περιμένει φλόγα
 κι' είναι και ξύλα από δρυ' όταν καὼ από σένα
 χαλάλι κι' ή ξωούλα μου και τό μονάκριβό μου
 τό μάτι μου, τό πιό γλυκό πούχω στον κόσμο πρᾶμμα!
 "Ωμένα! για δε μέκαμες, μάννα μου, μέ φτερούγια

τά χέρια της κολυμπητός νά της γλυκοφιλούσα,
 τό στόμα αν δέν ήθελε, λευκόκινα κρατώντας
 ή παραοῦνα άπαλή μέ πορφυρένια φύλλα!
 Κρύμα! Τό θέρος είναι αυτές κι' εκείνα τό χειμώνα:
 ώστε δε θά εμπόραγα μαζί νά σου τά φέρω!

Τώρα όμως, κοριτσάκι μου, νά κολυμπῶ θά μάθω,
 αν κάποιος ξένος έδώ νά μέ τό καράβι φτάση,
 νά αισθανθῶ τέλος κι' εγώ της θάλασσας τη γλύκα!
 "Αχ νάβγαίνες, Γαλάτεια, κι' ύστερα νά ξεχνιόσουν,
 καθώς κι' εγώ ξεχάστηκα στο βράχο καθισμένος!
 και νάβροσκες μαζί και σύ, νάρμεγες γλυκό γάλα
 και μέ την όξνη πιτυνά νά μου 'πιηξες τυράκι!

Μονάχη φταίει ή μάννα μου και της παραπονιόμαι
 γιατί δε σουπε ένα καλό λόγο ποτέ για μένα
 και μάλιστα σά μέ θωρεί όλο ν' άδυνατίζω!
 Θε νά της πῶ πὼς μέ πονεί ή κεφαλή κι' ακόμα
 τά πόδια μου νά λυπηθῆ, καθώς κι' εγώ λυποῦμαι.

— Κύκλωπα, Κύκλωπα, ωϊμέ, πού πάνε τά μυαλά σου;
 πιότερο νου θάχες, φτωχέ, κόβοντας χλωροκλάδια
 καλάθια γοργά νάπλεκες για τά λευκά τ' άρνάκια.

"Αρμεξε αυτή πούναι μπροστά' τί κνηγιάς τό ξένο;
 θε νάβρης μιá Γαλάτεια κι' ύσως καλύτερη της.

Πολλές κορούλες όμορφες μέ προσκαλοῦν σαν παίζουν
 και μόλις πλησιάζω τις ξεσποῦνε εις τά γέλοια!

Φαίνεται δά πὼς κάτι τι είμαι κι' εγώ στον κόσμο!
 Τόν Έρωτα έτσι δρόσιζε εκείνος τραγουδώντας
 και πιό γλυκά έπέτρναγε ή δίνοντας χρυσάφι.

(Μετάφραση)

ΡΕΝΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

"ΑΠ' ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ..

ΤΟ ΠΑΓΟΥΡΙ

Χαρισμένο σ' ελευς τούς αγαπημένους μου
 γνωστούς και άγνωστούς ποιητές πού ξέρουν
 νά φαν, για μεζέ.

Με δυό γεράτσιμπίδια άρματωμένο
 Τό παγούρι μέ «τέμπο» ξεπροβάλλει,
 άπ' τη βραχοφωληά του αγάλι αγάλι
 νηστικό, σκεφτικό, μά κι' άγριεμένο.

Στραβοπόδαρο, άργό, κακοπλασμένο,
 χωρίς λεία κι' ούρά χωρίς κεφαλή
 ούτε όστρακο, ούτε ψάρι, ούτε κοράλι,
 μιá μπρός, μιá πίσω πάει σά μεθυσμένο

Σά στοχαστεί πλεμάτι, ή παραγάδι
 φονηάς και χαλαστής μέσ τό σκοτάδι
 χυμά, ξεσκᾶ, σπαράζει και ρημάζει.

Γιαλό μπρός στη διαδόφλογα άκροανοίγει
 τ' άρπάγια του. Ό τεχνίτης πλάι τους μιγγει
 τό βεργί, πού ως στο άρπάξουνε τ' άρπάζει.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΜΜΕΛΗΣ

“ΩΣ ΚΟΚΚΟΝ ΣΥΝΑΠΕΩΣ....”

Αύρα μιᾶς ἀπαλλῆς ἀγάπης κρύβει
γλυκειά μὴ κί' ἀφαντῆ τὴν εὐλογία
στά σκοῦρα κορινθίου. Κ' ἡ Πίστη σκύβει
πάνου στά μαῦρα χαμπηλά θρανιά.
Τὰ φῶτα, ποῦ μακριάθε ἀντιφεγγίζουν
ἐλπίδες καὶ μηνᾶν τὴν εὐτυχία,
δὲ τ' ἀντικρύζω. Μέσα μου ἂν ἀνθίζουν
χαρὲς, δὲ θ' ἀξιωθῶ γιὰ ν' ἀποχτήσω
παρὰ μονάχ' ἀνθούς, ποῦ δὲν καρπίζουν.
“Ἀπιστος πιά πιστὰ σέρνομαι πίσω
στὴ φτωχικιά μου μοῖρα Ἀμφιβολία.
Τὸ ποῦσι, ποῦ με πνίγει, τὰ διαλύσω
δὲ δύνομαι. Καὶ κείνο μὲ κακία
σαπίζει τὶς σοδιές μου. Τί νὰ κάνη
μιὰ ψυχὴ δίχως Πίστη καὶ Λατρεία ;

Κάποια παρηγοριὰ μ' ἔχει γλυκάνη,
σὰ βλέπω στὶς στενὲς τὶς καμپινούλες
τὰ κάτασπρα κρεβάτια. Κάνουν νάνι—
—νάνι σ' αὐτὰ οἱ πιὸ ἀγέρινες μικρούλες,
οἱ πιὸ ἄγνοι κ' οἱ πιὸ ἄγνοι κέρινοι ἀγγέλοι.
(Πετοῦν μὲς στὶς νυχτιές οἱ ὠχρὲς ψυχούλες,
μὲς στὶς νυχτιές ποῦ νοιῶθονται σὰ μέλι.)
Πνέει μί' Ἀγάπη ἀγνή μὲ καλοσύνη
κ' ἐμὲ τὸ Βέβηλο νὰ γγίξῃ θέλει.

Με στὴν ἅγια τῆς Μονῆς γαλήνη,
μῆτε μέσα στά δέντρα πιά καμμία
ἐνοιῶθω λάγνα δίψα. Καταπίνει
τὰ πάντα μιὰ μονάχα ἐπιθυμία :
Τὴν Πίστη τὴ γυρεύω τόσην ὥρα.
Μάταια ! Δὲν δίνει μου τὴν εὐλογία !

Βοηθήστε με Σεῖς, Ἁγία Σουπεριόρα.
«Κόκκον συνάπειω» Πίστη θέλω τώρα !

(Γραμμένο στά Λουτρά τῆς Τήνου
τὸ Μάρτη τοῦ 1919)

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΝΟΥΤΟΥΡΝΑ

Με τὴ βαρκίτσα τώρα τριγυρνῶ,
γιὰ νὰ σὲ ἴδω πανώριω κοριτσούδι
Μπρὸς στά παράθυρά σου σταματῶ
πιάνω τραγούδι.

—Μέσα στὴ διάφωρη ποῦ ξάπλωσε νυχτιὰ,
ποῦ θάλασσες πλέουν καὶ στεριές στοῦ ἀσῆμι,
στὴν ἀνοιγμένη μου προσμένω ἀγκαλιὰ
καὶ στὴς βαρκούλας μου τὴν πρύμη.

Ἄχ πῶς θενὰ μπορέσω νὰ σοῦ πῶ,
ποιοῦ πόνου γιὰ τὰ σὲ μὲ καίει μαράζι
Δέρνει με νὰ σὲ καρτερῶ
Πᾶσα νυχτιὰ, πᾶσα πραινὸ τὸ ἀγιαζι.

Ἐσὲ ἡ καρδιά σου τοῦ ἔρωτα δὲν τὸ γνωρίζει
τί θὰ πῆ φαρμάκι,
ἀμούστακο ὡς ἐμὲ, δὲ συμπονεῖς
παληκαράκι.

Ἄν δὲν ἐρθεῖς στοῦ λέω, γιὰ νὰ πνιγῶ σκληρῆ
καὶ γὼ δὲν ξαίρω κατὰ ποῦ θενὰ τοῦ δώκω,
τάχα θὰ πάω κατὰ τὸν ὄστρια ἢ τὸ γαρμπῆ
ἢ κατὰ τὸ μαῖστορο ἢ τὸ σιρόκο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΔΟΥΡΗΣ

ΧΙΩΤΙΚΕΣ ΕΛΕΓΕΙΕΣ

VI

ὦ Χιόμου! ὦ Χιό! Στὰ χέρια μου τὴ λύρα
Κρατῶ γιὰ σὲ ξενὰ τραγουδήσω
Τὸ πένθιμο τραγουδίμου, τὸ γαυρο,
Ποῦ πότετου γελά καὶ πότε κλαίει,
Πουλι τ' Ἀπρίλη.

Πάντα μου θέλω νὰ γελῶ! Τοῦ κάκου
Τὴν ἄβυσσο ποῦ χάσκει στὴν ψυχὴ μου
Ὁ ἥλιος σου δὲ φώτισε. Τὰ νιάτα
ροδόσταμο τὰ χύνω στὴς Ἀγάπης
Τάχραντα πόδια

Πάντα μου θέλω νὰ γελῶ. Τοῦ κάκου
Τῆς μυγδαλιάς τὰ λούλουδα, στολίδι
Μέσ στὴν ψυχὴ μου, τάρπαξε ὁ ἀγέρας.
Στὰ πέρατα τὰ σκόρπισε καὶ πάνε,
Χαρὲς ποῦ φύγαν.

Τὸ νοῦ μου τᾶδυτο τᾶγνώστου πνίγει.
Σὰ σάπιο μέσ στὴν τρικύμια καράδι
Στὸ μανιασμένο πέλαγο τοῦ κόσμου
Πλανιέμαι μὲ τὴ θλίψη κυβερνήτη.
Ἄχτὴ δὲ δλέπω.

Τοῦ Μάρτη σου ἕνα μεθυσμένο δελι:
Ἄγνάντεφα στά μάτια τῆς τὸν ἥλιο
Καὶ τοῦ καημοῦ κρυφὰ μεσ' στὴν καρδιά μου
Ἄρχισε, τρισάκι μου τὸ σαράκι
Νὰ με νεκρώνει.

ὦ μοναξιά μου, ὦ μοναξιά ! Γυρνᾶω
Μέσα σου σὰν τὸ φάντασμα καὶ σφίγγω
Στὰ στήθια μου μί' Ἀγάπη καὶ ποῦ πάντα
Κάθε στιγμὴ μου ξεχειλάει στά χεῖλη.
Σὰν ἕνας ὕμνος

Ο ΠΑΡΑΞΕΝΟΣ

Στὸ Ντῖνο Ἀσημάκη,
ποῦ τὸν ἀγαπῶ πολὺ.

1

Αὐτὰ γίνονταν στὸ νησί μας κάποιο καλοκαίρι.

Εἴτανε γέρος πιά καὶ ζούσε μοναχός του, μὲ μοναχικὴ συντροφιά τὸ σκύλο, τὴ γάτα του καὶ τὸ μπαστοῦνι του. Τὸ σπίτι του εἴτανε σχεδὸν ἐρειπωμένο κι' ὅμως δὲν τὸν ἐνιάζε. Ζούσε χρόνια καὶ χρόνια ἔτσι μοναχός του σὰν ἀσκητής.

Κανεὶς δὲν ἤξευρε ἀπὸ ποῦ εἶχε ἐρθεῖ. Οἱ πιδ γέροι θυμόντανε πὼς ἦρθε μιὰ νύχτα χειμωνιάτικη δῶ καὶ εἰκοσιπέντε χρόνια στὸν τόπο μας κι' ἀπὸ τότε δὲν τὸ σάλεψε πιά. Δὲ σόυναζε ἀπὸ τότες μὲ κανένα. "Ὅσοι θελήσανε νὰ τὸν πλησιάσουν εἶδαν πὼς δὲν εἶχε καμιὰ ὄρεξη τῆς συντροφίᾶς τους κ' ἔτσι τὸν ἀφήσαν νὰ ζεῖ πάντα μοναχός του μέσα στὸ σπίτι. Ἐκεῖνο ποῦ εἴταν κοντὰ στὴ θάλασσα.

Πολλὰ λέγανε γι' αὐτόν. "Ἄλλοι, πὼς εἴταν ἕνας μεγάλος κλέφτης, ποῦ ἦρθε στὸν τόπο μας γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπ' τὴς καταδίωξεις τῆς ἀστυνομίας, ἄλλοι πάλι πὼς εἴταν ἕνας φονιάς, ποῦ σκότωσε τὴ γυναίκα του, ποῦ τὸν ἀτίμαζε καὶ ἀπὸ τότες συχάθηκε τὸν κόσμο καὶ θέλησε νὰ ζεῖ μοναχός του καὶ ἄλλοι ἄλλω. Τὸ πιδ σίγουρο εἴταν τὸ δεύτερο γιὰ τὴς γυναίκας τὴς εἶδανε πάντα μ' ἕνα σκληρὸ μάτι ἐχθρῶς. Κανεὶς ὅμως δὲν ἤξευρε τίποτε τὸ θετικό. Κανεὶς δὲν ἤξευρε καὶ δὲ μπορούσε νὰ μάθει πὼς ἐζούσε. Κι' ὅμως εἴταν ταχτικὸς στὴς πλερωμές μου καὶ πάντα δὲν ἔκαμνε παζάρια.

Μὲς στὸ σπίτι του λέγαν πὼς εἶχε μιὰ πολὺ μεγάλη εἰκόνα μιᾶς πολὺ ὀμορφῆς κυρίας, ποῦ λέγαν πὼς εἴταν ἡ γυναίκα του. Ποιὸς ξέρει. . . Τὸνομά του κανεὶς δὲν τὸ γινώριζε. Εἶπε μιὰ φορὰ πὼς τὸν λέγανε Ντίλη κι' ἀπὸ τότες ἀκουγε σαυτὸ τὸνομα. Τὸ ἐπίθετό του ὅμως δὲν τῆξευρε κανεὶς κι' οὔτε τῶπε ποτέ. Μὰ τὸ παράξενο αὐτὸ ὄνομα θάταν ψεύτικο καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου εἴταν λιγὰκι καὶ διαβολικό. Οἱ πιότεροι τὸν σέβονταν μὰ τὸ πιδ σίγουρο εἴταν πὼς τὸν φοβόντουσαν. Τὸν θεωροῦσαν σὰν ἕνα ἐξαιρετικὸ ἄνθρωπο ποῦχε μεγάλη δύναμη μέσα του νὰ κάμνει ὅτι θέλει καὶ ὅσες φορές τὸν εἶδανε νὰ τραβᾷ μοναχός του στὴς ἐξοχὲς καὶ νὰ γυρῶζει πάντα μὲ πρόσωπο πιδ σκοτεινὸ καὶ πιδ σιννεφιασμένο, περιμέναν, πὼς κάτι κακὸ θὰ συνέβαινε στὸν τόπο. Κι' ὅμως τίποτε δὲν εἶχε γίνει. Μὰ αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ τοὺς κάμει νὰλλάξουν τὴν γνώμη γι' αὐτόν. Οἱ γριὲς τὸν νομίζανε γιὰ μάγο καὶ ἔκαμναν τὸ σταυρὸ τους σὰν περνοῦνε καὶ κάτι μουρμούριζαν μὲς στὸ στόμα τους. Μὰ γιὰ ὅλους ἔμεινε πάντα ἕνας ἀγνωστος παράξενος ἄνθρωπος. . .

2

Τώρα, ποῦ εἶχε γεράσει πιά καὶ δὲ μπορούσε νὰ περναίνει σὲ μακρινὲς ἐκδρομές, καθόντανε τὰ βρά-

δια τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τὴς χειμωνιάτικες μέρες ποῦ ἔχεν ἥλιο στὴν πόρτα του, μὲ τὸ σκύλο ἀπ' τὴ μιὰ, τὴ γάτα ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά του καὶ μὲ τὸ μπαστοῦνι του ἔγραφε πάντα κάτι ἀλλόκοτα σχήματα καταγίς. Δὲ μιλούσε πιά σχεδὸν καθόλου. Πάντα του δὲ μιλούσε, μὰ τώρα τελευταία δὲν ἀνοίγε τὸ στόμα του σχεδὸν ποτέ. Πήγαινε νὰγοράσει κάτι, εἶδειχε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ πράγμα ποῦ ἤθελε, πλέρωνε δουδά καὶ ἐφευγε. Εἴταν πολὺ περίεργο νὰ τὸν βλέπει κανεὶς μὲ τὴν φηλὴ κορμιοστασιά του μὲλα τὰ χρόνια του, νὰ γυρνᾷ δῶ καὶ κεῖ ἀμίλητος, μὲ σκυμένο κεφάλι καὶ μὲ ἄγριο πρόσωπο πάντα σὰν θυμωμένο. Κανεὶς ἢ καμιὰ δὲ μπορούσε νὰ πεῖ πὼς δέχτηκε μιὰ ἡρεμὴ ματιά του καὶ κανεὶς πάλι δὲ μπορούσε νὰ πεῖ πὼς ἐδλάφει ποτέ κανένα.

"Ὅταν εἴταν πιδ νέος, τὴς καλοκαιρινὲς νύχτες πήγαινε κάθε βράδι μοναχός του σὲ μιὰ ἄγρια ἐρημικὴ ἐξοχή, ποῦ καὶ τὴ μέρα ἀκόμη ἔκαμνε φόβο στοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου νὰ ζήσουν ἐκεῖ μοναχολοί τους. Εἴτανε μιὰ στοιχειωμένη ἐξοχὴ γιὰ τὴν ὄρα, ὅπως ἔλεγαν ὁ θρύλος ἕνας πατέρας ἔσφαξε τὴν ἀτιμὴ κόρη του καὶ τώρα ἡ κόρη γυρνοῦσε μέσα στὴν ἐρημιὰ ἐκεῖνη ἀνάμεσα στὰ πυκνὰ δέντρα καὶ τοὺς βάτους σὰν ἕνας ζωτικὸς ἴσκιος. Ἐκεῖνος ὅμως, μὴ δίνοντας καμιὰ σημασία στὰ λόγια τῶν ἀνθρώπων, πήγαινε τὴς νύχτες ἐκεῖ καὶ ἔμεινε ὡρες καὶ ὡρες, ὡς ποῦ τὸ σκοτάδι χανόντανε πιά καὶ τὸ γλυκὸ φῶς εἶδνε κάποια χαρούμενη πνοὴ στὰ γύρω του. Τὴ ἔκαμνε ἐκεῖ κανεὶς δὲν γινώριζε. Μὰ καὶ τὸ χειμῶνα, ἀκόμη καὶ στὴς πιδ ἄγριες νύχτες γυρνοῦσε σὰν ζωτικὸ στις ἀκρογιαλιές καὶ τὸ μαῦρο παλτό του ὅπως ἀνάμιζε στοὺς ἀγέρες εἴταν σὰν ἕνα μαῦρο σάβανο.

"Ὅλα αὐτὰ τὰ πολὺ παράξενα, ποῦ συνέβαιναν ἔκαμναν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου μας νὰ τὸν παραδέχονται σὰν ἕνα τρομερὸ ἄνθρωπο, σὰνκι αὐτοὺς τῶν παραμυθίων ποῦ δὲν γινώριζαν κανένα ἐμπόδιο μπροστὰ τους. Τώρα ὅμως ποῦ τὰ γερατειὰ τὸν νίκησαν καθόντανε πάντα μὲς στὸ σπίτι του καὶ μόνοι στὴς καλοκαιριάτικες νύχτες καὶ στὴς χειμωνιάτικες μέρες ποῦ ἔχεν ἥλιο, εἶδαινε καὶ κάθιζε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας του μὲ τὸ σκύλο ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, τὴ γάτα ἀπ' τὴν ἄλλη καὶ μὲ τὸ μπαστοῦνι του ἔγραφε πάντα τὰ παράξενα ἐκεῖνα σχήματα καταγίς, ποῦ κανένας δὲ μπορούσε νὰ τὰ ξηγήσει. Καὶ τὸ πρόσωπο του εἴταν ὁλοένα καὶ πιδ σκοτεινὸ καὶ πιδ σιννεφιασμένο.

Κάποτες ὅμως, ξανάπαιρνε τὴς νύχτες τὴς ἐρημικὲς ἀκρογιαλιές ὅπως πρὶν καὶ μπορούσε κανεὶς νὰ δεῖ ἀκόμη ὅπως πρῶτα τὸ φηλό του ἀνάστημα νὰ παραδέρνει μὲς τοὺς ἀγρίους ἀγέριδες καὶ τὸ παλτό του νὰνάμιζει σὰν ἕνα τραγικὸ σινιάλο στὴς πνοὰς τους.

3

Τὸ τελευταῖο ὅμως καλοκαίρι εἶχε ἀλλάξει λίγο. Πήγαινε καὶ κάθιζε σὲνα καφενεῖο, ποῦ εἴταν στὴν πλατεῖα καὶ κεῖ ἔμεινε ξεχασμένος πάντα στὴς σκέψεις του. Αὐτὴ του ἡ ἀλλαγὴ ἔκανε κάποια ἐπιπτώσεις στοὺς ἀνθρώπους, ποῦ τὸν ἤξαιραν τόσο ἄγριο καὶ ἄγριο. "Ἀρχισαν νὰ πιστεύουν πὼς τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο κακὸ, ποῦ ζούσε μέσα του ἄρχισε νὰ φεύγει καὶ νὰ γίνεται πάλι ἕνας ἄνθρωπος σὰν ὅλους ἡρεμὸς καὶ γλυκὸς. Τώρα τὸ πρόσωπό του δὲν εἴταν πιά ἄγριο καὶ σιννεφιασμένο. Τώρα τὸ μάτι του εἴταν πιδ ἡρεμὸ καὶ κοιτοῦσε τοὺς ἀνθρώπους μὲ μιὰ ματιὰ ποῦ κρεβε πάν

τα μέσα της ένα δυνατό πόνο πούχει εξαυλωθεί πιά.

"Όμως έμμεν ακόμη αμίλητος όπως και πριν . . .

Μέσα στο σπίτι του λέγαν πως δεν είχε πιά τη μεγάλη εκείνη εικόνα της πολύ όμορφης κυρίας, που την θαρούσαν για γυναίκα του. Μια νύχτα μάλιστα στο τελευταίο καλοκαίρι, περασμένα τα μεσάνυχτα τον είδεν ένας χωροφύλακας να την κρατεί στα χέρια του και να ανάβει μια φωτιά μπροστά στο σπίτι του και να την καίει. Αυτό μπορεί να μην είναι αλήθεια. "Όμως η εικόνα αυτή δε βρέθηκε ύστερα μές στο σπίτι του.

Τις νύχτες τώρα γυροῦσε πάντα έξω από το σπίτι του Φαρμάκη πούχετην όμορφητη... κόρητη Λενούλα. Ήταν πολύ όμορφη, μιά πάρα πολύ όμορφη. Τα δεκαεννιά της χρόνια άνθουσαν, σαν ένα ξωτικό λουλούδι μέσα σ'ένα χέρσο κάμπο. Αυτό δεν το παραξήγησαν στην αρχή. Το πήραν σά μιά από τις συνηθισμένες παραξενιές του και τίποτε παραπάνω. Μά σέ λίγο καιρό ένα βραδινό, που η κόρη του Φαρμάκη συριανούσε μοναχή της στην άκρογαλιά, ο παράξενος περνώντας από κοντά της την κοιτάζε με μιά ματιά πολύ αλλόκοτη και κάτι μουμούρισε, που δε μπόρεσε η κόρη να το καταλάβει. Φοβήθηκε κι' αυτή τόν παράξενο όπως όλοι και γύρισε να φύγει μιά κι' αὐτός γύρισε μαζί της και τὸ γερασμένο του κορμί έπαιρνε μιά δύναμη παράξενης γιότης, έτσι, που να μπορεί να περπατεί τόσο γρήγορα όσο κ'Εκείνη. Ήδωλο τὸ δρόμο δεν της είχε ούτε μιά λέξη, ένιωθε όμως πως την κοιτούσε επίμονα και διαπεραστικά και τὰ μάτια του, πούχαν τόση δύναμη έκαναν την κόρη να χάνει τὰ κουράγια της και να εξασθενεί ολοένα. Μόνο σάν έφτασαν πιά στα πρώτα σπίτια σταμάτησαν εκείνος και προχώρησε η κόρη υιοαχή της. Στο στρίψιμο του δρόμου έστρεψε να δει και τὸν είδε να στέκεται μέσα στο σούρουπο και να βλέπει πρὸς τὸ μέρος της αλύγιστος και ψηλὸς σαν γίγαντας.

Τὴν ίδια νύχτα η κόρη κάτω ἀφ' τὸ παράθυρό της άκούγε τὸ ἀργὸ περπάτημα κάποιου. "Αφ' τις γοιλλές του παραθυροῦ κοιτάζε πρὸς τὸ δρόμο και είδε τὸ ψηλὸ ἀνάστημα τὸ παράξενου Ντίλη να ύψώνεται μές στο θιαπὸ σκοτάδι και τὸ πρόσωπό του να ναι στραμένο πρὸς τὸ παράθυρό της και νὰ τὸ κοιτάζει επίμονα. "Ὡς τὰ χαράματα οί ίδιες ἀργὲς και βαριές περιπατησιές ήχοῦσαν μές στην ἀπόλυτη σιωπή της νύχτας, που τίποτε δεν την τάραζε. "Απὸ κείνη τὴ βραδιά μαθεύτηκε πως ὁ Ντίλης κοιτούσε παράξένα τὴν κόρη του Φαρμάκη.

Κάθε βράδι τώρα άκούγονταν τὸ ἀργὸ του περπάτημα κάτω ἀφ' τὸ σπίτι του Φαρμάκη. Κανείς δεν είχε τὸ κουράγιο να τοῦ πει γι' αὐτὴ τὴν παράξενη ἐπιμονή του να περπατεί νύχτες και νύχτες ἀκόρραστος κάτω ἀπὸ τὸ ίδιο σπίτι. Κανείς δεν είχε τὴ δύναμη να τοῦ πει, πως αὐτὸ δεν εἶταν σωστό. Και κείνος εξακολουθεσε πάντα τις νύχτες τὰ ἀργά του περπατήματα πούχαν μιά παράξενη ήχὴ μές στη σιγή της νύχτας, όπως παράξενος εἶταν κι' αὐτός, όπως ἄλλοι που εἶταν παράξενα τὰ κινήματά του. "Η κόρη του Φαρμάκη δεν τὸν εἶχε ξαναδει ἀπὸ κείνο τὸ βραδινό. Δεν έδωγανε καθόλου έξω ἀπὸ ένα εσωτέρo φόδο, που τὴν έκαμνε να δειλιάζει. "Έτρεμε τὰ μάτια του, πούχαν τόση δύναμη μές τους. Μές στην ψυχὴ της όμως

ένιωθε μιά μεγάλη συμπόνια γι' αὐτὴ τὴ βασανισμένη ψυχὴ, που εἶταν γιὰ ἄλους πὸ σκοτεινὴ κι' ἀπὸ τὸ άγνωστο. "Η ψυχὴ της, που εἶταν καλὴ δὲ μπορούσε να εξηγήσει τὴν ἐπιμονὴ του Ντίλη να γυρίζε νύχτες και νύχτες κάτω ἀφ' τὸ παράθυρό της. Μά σὲ λίγες μέρες διαδόθηκε, πως ἡ κόρη του Φαρμάκη έμοιαζε καταπληχτικά με τὴν εικόνα της όμορφης εκείνης Κυρίας, που είχε στο σπίτι του ὁ Ντίλης. Αυτό έκαμνε τὸ σκοτεινὸ ἀκόμη τὸ μυστήριο και ἡ Λενούλα πόνεσε περισσότερο τὸν παράξενο.

Σκέφτηκε, πως ἴσως ἄθελά της τοῦ ξόπνησε μέσα του σκληροῦς πόρους περασμένων χρόνων και πως θὰ ὑπόφερε πολὺ κάτω ἀφ' τὴ δύσκτη, και σουβλερὴ τους ἀνάμνηση και λυπήθηκε πολὺ γιὰ τὴ νῆαι αὐτὴ ἡ αἰτία να ὑποφέρει ένας άνθρωπος, που δεν τὴν έβλαψε ποτέ. "Αν τὸν έδλεπε καμιά μέρα στο δρόμο μές και τὴν πλησίαζε δεν θὰ τὸν φοβηθεῖ μόνο θὰ τὸν ἀφήσει να ρθει κοντά της και κείνη θὰ τοῦ μιλοῦσε ευγενικά και καλόκρδα όσο μπορούσε. "Ηξίκαρε, πως καταβάθος ὁ Ντίλης δεν εἶταν κακός. Παιδὲς ξίκαρε: τὶ ὑπόφερε στὴ ζωὴ του καιφαίνονταν έτσι άγριος!..

"Έτσι η κόρη του Φαρμάκη δικαιολογούσε τὸ Ντίλη. Μά σὲ κείνου τὴ σκοτεινὴ ψυχὴ δὲ σκέφτηκε πως ἴσως έκαίγε μιά παράξενη φλόγα μιάς γελοίας ἀγάπης, τώρα, που πατούσε στὴν άκρια τοῦ τάφου.

Δεκαπέντε μέρες είχαν περάσει έτσι. Κάθε βράδι: ὡς τὰ ξεμερώματα τὸ ίδιο ἀργὸ περπάτημα κάτω ἀφ' τὸ παράθυρο της Λενούλας. Εκείνη εξαγρυπνούσε μαζί του. Δὲ μπορούσε να ήσυχάσει κι' ἄλλας. "Ένιωθε τὰ μάτια του να διαπερνῶν τὸ παράθυρο τὴς κάμαρής της και να φτάνουν ὡς εκείνην και να τὴν κοιτάζουν επίμονα και διαπεραστικά, γεμάτα ἀπὸ ένα πόνο σκληρὸ, γεμάτα ἀπὸ ἰκεσία.

Μά τὸ ὄρατο της πρόσωπο άρχισε ναδυνατίζει ἀφ' τὴ μεγάλη εξάντληση της αὐπνίας. Τὰ μάτια της είχαν δύο μελανοῦς κύκλους ἀπὸ κάτω τους και τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου της εἶχε γίνη πολὺ χλωμὸ σαν ἄρρωστης.

Τὴν Κυριακὴ τὰ πόγγεμα βγήκε μοναχὴ της και τράβηξε στο έρημικὸ ἀρογιάλι, που τὸν συνήντησε τὴν ἄλλη φορὰ. "Ηθελε να τὸν ξαναδει, να γιώσει: τὶ ἀκριβὸς ζήτοσε ἀπὸ κείνην και να τὸν παρακαλέσει να πάψει: τὰ νυχτερινὰ του περπατήματα κάτω ἀφ' τὰ παράθυρά της. Πέρασε έξω ἀπὸ τὸ σπίτι του και τὸ είδε κατάκλειστο. Θάχε δογεί. "Η θάλασσα εἶταν ήρεμη και τὰ κύματα σιγασδοῦσαν μεν τραγοῦδι, με τὸ αἰώνιο τραγοῦδι: στὴν άμμουδιά. Τὸν αντίκρισε να πηγαίνει μοναχὸς του με τὸ ψηλὸ του ἀνάστημα και με τὸ μπροστὸν: στο χέρι: χωρὶς να στηρίζεται ὅμως και σὰυτό. Προχωρούσε ἀργά. Σαφινικά γύρισε λὲς και γνώριζε πως εκείνη έρχόντανε πίσω του. Γι' αὐ μιά στιγμὴ σταμάτησε. Τὸ κορμί του ἔρθώθηκε περισσότερο και τὸ πρόσωπό του πήρε μίαν αλλόκοτη έκφραση μίαν έκφραση χαρὰς μαζί και πόνου.

Εκείνη γιὰ μιά στιγμὴ δειλίωσε. Δεν εἶταν κανείς στο μέρος εκείνο. Μά έπειτα προχώρησε πρὸς τὰ εμπρός. "Ο Ντίλης σταμάτησε. Τὰ μάτια του ἀστράφτανε και τὰ χείλη του τρέμν. "Η κόρη του Φαρμάκη πηράλυνε στο αντίκρυσμά του αὐτὸ. Κι' ὅμως δεν μπόρεσε να ξεκολήσει τὰ μάτια της ἀπὸ τὰ δικά του, που τὴν κοιτούσαν τόσο επίμονα και έκαμναν ὄλο της τὸ εἶναι να μουδιάζει και να γίνεται ἀνίκνο γιὰ κέθε κίνηση.

Ὁ Ντίλης προχώρησε κοντά της καὶ δγάζοντας τὸ καπέλλο του ποὺ ἄφησε νὰ φανεῖ ἕνα κόμμι λευκὸν μαλλίων τῆς εἶπε μὲ μιὰ φωνή, ποὺ ἔτρεμε :

— Συχωράτε με, ποὺ σὰς ἀνησυχῶ κάθε νύχτα. Λυπηθεῖτε ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ σὰς παρκακλεῖ νὰ μὴν τοῦ στερήσετε αὐτὴ τὴ χάρη . . Δὲ ξαίρετε ἐσεῖς . . εἰναιμιὰ μοναδικὴ εὐτυχία γιὰ μένα αὐτὸ . . καὶ δὲν ἔχω τέτοιες στὴ ζωὴ μου . . Ἴσως καμιάν ἄλλη . .

Ἐκείνη δὲμποροῦσε νὰ πεῖ οὔτε μιὰ λέξη. Ἡ φωνὴ τοῦ ἔφτανε ὡς ταῦτιά της σὰν ἀπὸ μακρῶν ἀλυσσιμῶν. Ἐκεῖνος ξαναφόρεσε τὸ καπέλλο του καὶ κοιτάζοντας τὴν ἀκόμη μιὰ φορὰ μὲ τὴ μπιὰ ἐκείνη, ποὺ κλείνει μέσα της τὴν πιὸ ἀπελπισμένη παράκληση τράβηξε τὸ δρόμο του . . .

25

Ἡ κόρη τοῦ Φαρμάκη γύρισε στὸ σπίτι τους πιὸ ταραγμένη ἀπὸ κάθε φορὰ. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τόσα χρόνια, ποὺ ζοῦσε ἀνάμεσά τους δὲν τῆς ἔκαμε καμιά ἀναστάτωση στὴ ζωὴ της καὶ τώρα δὲ μποροῦσε νὰ ἡσυχάσει οὔτε μιὰ στιγμή. Τί ἤθελε ἐπιτέλους ἀπ' αὐτήν ; Τὸν παρακαλοῦσε μέσα της νὰ μὴν τὴν ξαναενοχλήσει πιά καὶ νὰ τὴν ἀφήσει στὴν ἡσυχία της. Καλὰ ζοῦσε ὅπως ἔξοῦσε. Γιατί νὰ τὴν κάμνει νὰ ὑποφέρει ἔτσι τόσες νύχτες ξάγρυπνη ; Περίμενε πὼς ἐκείνη τὴ βραδιὰ δὲ θὰ οχόντανε, μὰ νὰ πάλι τὰ ἴδια ἀργὰ περπατήματα τάραξαν τὴ σιωπὴ τῆς νύχτας.

Μιὰ βδομάδα πέρασαν ἔτσι ἀκόμη μὲ τις ἴδιες συνθηκὲς. Ἡ Λενούλα εἶχε γίνεῖ τώρα πιὸ γλομὴ καὶ πιὸ ἀδύνατη. Ἄν ξακολουθοῦσε ἔτσι θὰ πέθαινε σὲ λίγο καιρὸ σίγουρα. Ἐπρεπε νὰ τὸν δεῖ, νὰ τὸν παρακαλέσει νὰ τὴν ἀφήσει στὴν ἡσυχία της, νὰ τὴν λυπηθεῖ ἐπιτέλους γιατί τὸ τοῦ εἶχε κάμει γιὰ νὰ τὴν βασανίσει ἔτσι ;

Τὴν ἐπομένη Κυριακὴ ξαναβγήκε πάλι. Τὸν ξαναβρῆκε στὸ ἴδιο ἐρημικὸ ἀκρογιάλι, στὴν ἴδια θέση νὰ τὴν περιμένει θαρρεῖς. Ἐκείνη προχώρησε μὲ θάρρος πρὸς τὸ μέρος του. Ὁ Ντίλης ἔστρεψε πάλι ἀπότομα καὶ τὴν εἶδε. Τὸ πρόσωπό του εἶταν τώρα πιὸ νέο θαρρεῖς. Ἡ κούραση δὲν τοῦ ἄφηνε κανένα σημάδι μόνο λὲς πὼς τοῦδινε δύναμη. Μὰ ἐκείνη εἶταν τόσο γλομὴ καὶ τόσο ἀδύνατη τώρα ! . . .

Σὰν ἔφτασε κοντὰ του ἐκεῖνος στάθηκε καὶ βγάζοντας πάλι τὸ καπέλλο του τῆς εἶπε :

— Σὰς εὐχαριστῶ ποὺ εἶστε τόσο καλὴ ! . . μὰ γιατί εἶστε ἔτσι γλομὴ ; . . .

Ἐκείνη βρῆκε ὅλη τώρα τὴ δύναμη καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε :

— Σὰς παρακαλῶ νὰ μὴν ξανάρθετε πιά. Δὲ μπορῶ νὰ ἡσυχάσω καθόλου. Λυπηθεῖτε με καὶ μὴ μὲ βασανίσετε περισσότερο. Δὲ σὰς ἔφταιξα σὲ τίποτε. Γιατί γὰ μὲ κάμνετε νὰ μὴ μπορῶ νὰ κοιμηθῶ ; Ἐ-

νας μὴνας πᾶει, ποὺ δὲν ἔκλεισα μάτι καθόλου. Μὴν ξανάρθετε πιά . . , σὰς παρακαλῶ τόσο πολὺ ! . . . Βλέπετε πὼς ἐγίνηκα ; Ἄν ξακολουθήσετε ἔτσι σὲ λίγο καιρὸ δὲ θὰ ὑπάρχω πιά . . ἂν τὸ θέτε αὐτό . . .

Ἐκεῖνος ἔμενε ἄφωνος. Τὸ πρόσωπό του ἄλλατε κάθε στιγμή ἔκφρασε καὶ γίνονταν πάλι σκοτεινὸ καὶ συννεφιασμένον πιότερο ἀπὸ κάθε φορὰ. Τὰ μάτια του λάμπανε καὶ τὰ χέρια του τρέμαν σὰν, ποὺ τσαλάκωναν τὸ καπέλλο του. Τὰ μαλλιά του, ποὺ τὰνέμιζε τὰ γέρι τοῦδιναν στὴν ὄψη μιὰ μεγαλοπρέπεια. Εἶταν πολὺ ὁμορφος τότες στὴν ἀγριὰδα του καὶ στὸ βαθύ του πόνο. Μπόρεσε ὅμως νὰ τῆς πεῖ.

— Καλὰ . . . καλὰ . . . μὴ στενοχωρεῖστε . . . μιὰ νύχτα ἀκόμη καὶ καμιά ἄλλη . . ἔ ; αὐτὸ θὰ μοῦ τὸ ἐπιτρέψετε . . . μιὰ νύχτα πιά μονάχα . . . τί ἀξίζει . . ἔπειτα θάστε ἡσυχία . . .

Ξανάβαλε πάλι τὸ καπέλλο του. Ξαφνικὰ τῆς ἄρπαξε τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησε πολλές πολλές φορὲς μὲ πάθος καὶ τὴν ἄφησε ἀπότομα χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξει πιά καὶ τράβηξε γρήγορα τὸ δρόμο του.

Ἐκείνη, βουβή, σαστισμένη ἔμεινε στὴ θέση της καὶ τὸν κοιτοῦσε σὰν ποὺ ἔφευγε χωρὶς νὰ στρέψει οὔτε μιὰ φορὰ νὰ τὴν κοιτάξει, σὰν ποὺ ἔφευγε κνηγνημένος θαρρεῖς ἀπὸ κάτι ἀγνωστο γι αὐτήν. Τὸ ψηλὸ του ἀνάστημα μίκραινεν ὀλοένα σὰν, ποὺ ἀπομακρύνονταν ὡς ποὺ χάθηκε πιά.

Ἐκείνη ἐνιωθε μέσα της τώρα ἕνα μεγάλο κενό. Τὰ λόγια του ἠχοῦσαν παραῖξενα ἀκόμη σταυτιά της καὶ ἔτρεμε ὅλη σὲ μιὰ κακὴ προαισθήση ἑνὸς κακοῦ, ποὺ θὰ ἔσποῦσε. Γύρισε πάλι στὸ σπίτι τους ἔξαντλημένη καὶ πιὸ ἀναστατωμένη. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος οὔτε στιγμή δὲ θὰ τὴν ἄφηνε ἡσυχία.

Περίμενε τὴ νύχτα μάνυπομονεσιὰ νὰ ρθει. Καὶ νὰ, τὰ ἴδια ἀργὰ περπατήματα. Δὲ βάσταξε. Σηκώθηκε καὶ ἀπ τὶς γοῖλλες τοῦ παραθύρου κοίταξε τὸ δρόμο. Ἐκεῖνος στέκονταν ἀκριβῶς ἀντίκρου στὸ παράθυρό της καὶ τὸ κοιτοῦσε. Στὸ παράθυρό της εἶταν μιὰ τριανταφυλλιά μὲ κατακόκκινα τριαντάφυλλα. Ἄνοιξε βιαστικὰ τὸ παράθυρο, ἔκοψε ἕνα τριαντάφυλλο καὶ τοῦ τῶρριξε. Ἐπειτα ξανάκλεισε πάλι μὲ ὀρμη καὶ ἀλαφιασμένη ρίχτηκε στὸ κρεβάτι της κέκλαψε χωρὶς νὰ ξαίρει καὶ κείνη γιατί . . .

Τὰ ξημερώματα τὰ βήματα δὲν ἀκούγονταν πιά. Τὴν ἄλλη βραδιὰ ἡ Λενούλα ξάγρυπνη περίμενε μὰ ὁ Ντίλης δὲν ἦρθε. Οὔτε τὴν ἄλλη, οὔτε τὴν ἄλλη νύχτα. Ρώτησε γι αὐτὸν καὶ τῆς εἶπαν πὼς τρεῖς μέρες δὲν τὸν εἶδαν καθόλου καὶ τὸ σπίτι του εἶταν κατάκλειστο.

* * *

Ἦστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα βρῆκαν τὸ σῶμα του βγαλμένο στὴν ἐρημικὴ ἀκρογιάλια. Τὸ πρόσωπό του εἶταν παραμορφωμένο καὶ ἡ μιά του φούχτα εἶταν σφιχτὰ κλειστή.

Ἡ κόρη τοῦ Φαρμάκη σὺν ἔμαθε τὸν πνιγμὸν τοῦ δὲν εἶπε τίποτε. Τὴ νύχτα ἤμως ἐκείνη, ποῦ τὸ ἔμαθε αὐτό, ἔκλαψε, ἔκλαψε πικρὰ καὶ τώρα ἤξαισε γιὰ κλαίει . . .

Γενάρης 1922

† ANTPEAS ΛΟΓΙΖΟΣ

Ο ΝΕΟΣ ΕΡΓΑΤΗΣ

Μπονώρα οἱ ἐργάτες ἀρχίδανε τὴ δουλειὰ τους στὸ γιὰπι.

Ἐγὼ γέρω—Τράκας πέταξε τὸ σακάκι του, ἔβαλε τὸ μολύβι στὸ αὐτί του καὶ ἔτοιμάστηκε νὰ τοποθετηθεῖ τὴ δαμάλα στὸ κενὸ μέρος, ποῦ εἴτανε στὸ ὄχι—διο κανονισμένο.

Ἐτοὶ τὴν ἀπόφασιν ποῦ ὑπῆρχε ἀπ' τὸν πρῶτον στὸ δεῦτερον ὄροφον θὰ ἔλυνε ἡ δαμάλα καὶ ἡ συγκοινωνία θὰ γινότανε ὁμαλὴ.

Στὸ χωματῆνον διάδρομον—γιατί ἀκόμα πάνου στὸ μπῆτό ἀπὸ προδελάνη καὶ χῶμα δὲν εἶχε γίνῃ ἡ πλακόστρωσιν—ἕνας ὄμορφος ὑπῆρχε ἀπὸ ξύλα κατασκευασμένα ὅτι μηχανὴ τὰ κάγκελα, οἱ κουπαδοῦδες, τὰ δακαλομέρια—χαρᾶκωμένα γιὰ νὰ δεθοῦνε τὰ δακαλοπάτια μὲ τὴν δευράτους, οἱ μπαμπάδες, ὅλα ἐξαρτήματα τῆς δαμάλας, ποῦ ἡ τέχνη τοῦ μάστορα θὰ δυναρμολογοῦσε.

Ὅλο το γιὰπι βριδκότανε δὲ ἀνδύχια. Οἱ μαργακοὶ, οἱ ὑδραυλικοὶ, οἱ δοφατζῆδες, ὅξω οἱ δακαλομέρια ποῦ ἀνοίγανε τὸν δόθρον τοῦ σπιτιοῦ, καὶ ὄμορφος καὶ τραγοῦδια, ἕνας ὄμορφος ἀπ' τοὺς δουλευτάδες καὶ μιὰ γκρίνια. Μὲ τὸ τίποτα φωνάζανε, ἐβρίζανε, γίνονταν κίτρινοι στὰ μάγουλα καὶ δ' ἔπιανε ὄμορφος, δὲν ἀπόφοιτοι τῶν φυλακῶν.

Ὁ δακάλας εἶχε ἕνα μικρὸ βοηθὸ μὲ ναυτικὰ ροῦχα, θυγγενὴ του.

Ἐδῆνε τὰ δακαλοπάτια στὰ δακαλομέρια, τὰ χτυποῦσε μὲ τὸ δακαπάρνι καὶ ὅλα πέρνανε τὴ θέσιν τους, ὅπου εἴτανε οἱ δακαλομέρια χαρᾶκωμένα. Τίχονε λιγάκι καὶ τοῦ ἐξέφηνε κανένα. Τότες ὁ γέρω—Τράκας φώναζε . . .

—Δὲς μου τίς πρόκες, κοινύδου ντὸ . . . μάλωνε τὸν μικρὸ— πιάσε ἀπὸ ὄω, καὶ ἀπὸ κει, ἄχ ! γιὰ τίποτα δὲν εἶσαι . . . ὁ νοῦς σου εἶνε στὰ παιχνίδια καὶ ὄχι νὰ μάθεις τὴν τέχνη.

Ὁ μικρὸς γελοῦσε καὶ μαζί προδπαθοῦδενάδουγκροτῆσαι τὰ γέλια, μὴ τυχόν τὰ βδεῖ ὁ μάστορας ἢ τ' ἀκούσει . . .

Ἡ δουλειὰ ἔτοὶ προχωροῦσε μὲ τὴ γκρίνια, τίς βρυδιές, τ' ἀγριοκοιτάματα . . .

—Τὶ νὰ σοῦ κάνω—ἔλεγε. Σήμερον λεφτά χαράμι πέρνεις. Καὶ δουλειὰ τίποτες . . .

Ἡ δαμάλα δουλευότανε. Τὸ πρῶτον, τὸ δεῦτερον δακαλοπάτι, ἡ δυσκολία πάνου ὅτι δυ-

σκολία, ὁ κόπος ὁ ἕνας ποῦ ἔδερνε τὸν ἄλλο, ἡ γκρίνια, ἡ βρυδιὰ, ἡ ἀγανακτισθὴ τοῦ τεχνίτη . . . Ὅμοιος ἔπρεπε ἡ δαμάλα νὰ τελειώσῃ καὶ παραδοθεῖ στὸ νοικοκύριον. Ἀλλοῦ δὲ θάπρεπε λεφτά. Καὶ πέρνεις τὸν γέροντα μιὰ οἰκογένεια μὲ παιδάκια νὰ τοὺς πᾶσι νὰ ἔδνε, νὰ ντυθοῦνε, νὰ ζήσουνε . . .

Ἄλλοι εἶχανε ἀπολάσει ἀπ' τὸ γιὰπι, ὅσοι δουλεύανε μεροκάματο, ἔχτες τοῦ γέροντα ποῦ δουλεύει ἀποκοπῆ.

Τοῦ μικροῦ τὰ μούτρα εἴτανε δουφρωμένα ἀπὸ μεγάλη δυσἀρεσκία. Ὅξω ἔβλεπε ποῦ εἶχε ἀκοτενιάσει ὄχεδόν. Πέρνεις ν' ἀκούσει τὸν μάστορα τοῦ νὰ τοῦ πει νὰ φύγει, τόσον ὄρα, δὲν ἀκούει νὰ τοῦ τὸ πει καὶ εἴτανε θυμωμένος. Τίς λίγες ὄρες ποῦ εἶχε νὰ πᾶσι νὰ βρεῖ ὅτι γειτονιὰ του τοὺς φίλους του τίς ἔτρωγε ἢ δουλειὰ. Κι' αὐτοῦ μπόνορα πάλι ἡ δουλειὰ.

—Φέρε δὲ τὰ τζινέτια.

—Τὶ τὰ θέλεις ;—ρώτησε μὲ ἀπόφασιν.

—Νὰ καρφόσω στὸν τοίχο τὰ δακαλομέρια.

Ὁ μικρὸς προχώρησε λίγα βήματα, κοίταξε ἀπ' τὴν ὀξώπορτα τὴν ἀκοτενιά . . .

—Μὰ βλέπεις—μιλῶ—τίποτα ὄρα : . . .

Ὁ γέροντας χτύπησε μὲ τὸ δακαπάρνι τὴ δαμάλα.

Στὸ διάολον νὰ πᾶς—φώναζε. Θές νὰ φύγεις ; Ἐσκουμπίδια.

—Μὴ μὲ βρίζεις μάστορα. Ἐγὼ ἤρθα νὰ δουλέψω καὶ ὄχι νὰ μὲ βρίζεις

—Βλέπω ποῦ ὁ νοῦς σου δὲν εἶνε στὴ δουλειὰ.

—Ἀπ' τὸ πρῶτον, χαράματα, δὲν κουβάλησα μὲ τὸ ζευγίλι ὅλα τὰ ἐργαλεῖα σου καὶ τὸ χέρι μου ἀκόμα μὲ πονάει : . . . Δὲ σοῦ βοηθάω : . . . Ὅτι διατάξεις δὲ σοῦ τὸ φέρονε : . . .

—Σκαθῶς. Πολλά λόγια ἔχεις. Θές νὰ ἀπολάσεις ; Φύγε. Ἐσκουμπίδια. Θὰ τὸ πῶ καὶ τῆς μάνας σου πῶς γιὰ δουλειὰ δὲν κάνεις. Ἐγὼ δὲν ἡλικία σου ποτὲς δὲν εἶχα ρωτῆσει τί ὄρα εἶνε νὰ ἀπολάσω. Γιατί εἶχα ἐπιμονὴ νὰ μάθω τὴν τέχνη.

Ὁ μικρὸς ὄμορθε τὸ καπέλλο του, τὸ σακάκι του. Ὁ γέροντας τὸν κοίταξε μὲ βλοσυρὸν βλέμμα.

—Ὄστε . . . θὰ φύγεις : . . . Θὰ μοῦ κόψεις τὴ δουλειὰ μου : . . . Ἐγὼ μόνος μου δὲ μπορῶ νὰ δακαλώ τὴ μιὰ δαμάλα.

—Μὰ . . . καὶ ἔγω, ἀφεντικῶς, δὲ μπορῶ πιότερο νὰ χαδομερῶ.

Σήκωσε τὴ γροθιά του ψηλά, τὰ μάτια του πετάσανε ὀπίθετες ὄργης, τὸ σαγῶνι του ἔτρωγε δὲν ἀπὸ κρυάδα πυροῦ.

—Νὰ χαθείς, φύγε ἀπ' τὰ μάτια μου παλιόπαιδο.

—Ὅλ' οἱ ἐργάτες ἔχονε μιὰμιση ὄρα ποῦ ἀπολάσανε. Γιατί ἔγω δὲν εἶμαι . . . ἐργάτης : . . . Δὲν εἶνε ἡ ὄρα ὀρισμένη νὰ ἀπολάσω τίς πέντε τὸ ἀπόγειον : . . . Σὺ μπορεῖς νὰ καθῶσαι. Γιατί δουλεύεις ἀποκοπῆ καὶ κοίταξε νὰ τελειώσεις γρήγορα τὴ δουλειὰ σου, νὰ πάρεις τὰ λεφτά σου γρήγορα.

Τὰ νεῦρα τοῦ γέροντα ἐρεθιστικῶς περιδῶτερον.

Ἐδῆνε ἀπὸ χάμω, πήρε ἕνα μάγκελο τὸ δάκωδε, μὰ ὁ μικρὸς ἔτρωγε καὶ ἐξέφηνε τὸ χτύπημα, βρεθηκε ὄξω στὸ ὄροφον.

Φόρεσε ὁ μάστορας τὸ σακάκι του, τὸ καπέλλο του καὶ ὄλο μοιρομύριζε. Κοίταξε τὸν τοίχο. Θὰ εἶχε τοποθετηθεῖ τὴ μιὰ δαμάλα, θὰ τὴν εἶχε δει . . .

ρίξει δὲ καθιόνια καὶ μπονώρα εἶχε νὰ δουλεύει τὴν ἄλλη μισὴ δαλά.

Τὸ πρόγραμμά του ὅμως τοῦ τὸ χάλασε ὁ μικρὸς βοηθὸς του. Μιὰ σταλιά παιδί. "Ἐνα παιδί ποὺ ἀκόμα δὲν ἔφερε νὰ καθιόσει ἕνα ριχτι στὴ δαλά. Κι' ὅμως εἶτανε κι αὐτὸς . . . ἐργάτης !

Εἶχε τὶς κανονισμένες ὥρες του. Νὰ σχολάζει μὲ τοὺς ἄλλους μεγαλύτερους του ἐργάτες. Ὑπερθέριξε τὰ δικά του. Διεφώνησε. Φόρεσε τὸ καπέλλο του κι' ἔφυγε . . . ἔφυγε.

"Ἄνοιξε τὴν ἐξώπορτα, βγήκε στὸ δρόμο, καὶ μουμουούριξε.

— "Ἀκοῦς τὸ παλιόπαιδο ἀνυπακούη. . . Ἀπὸ τώρα νὰ ἔχει κι' αὐτὸ . . . τὶς ὥρες τῆς δουλειῆς του : . . . Τὶς ὥρες διπλασιῶν ποὺ θὰ μάθαινε κτεῖνο ποὺ δὲν ἔχει ἀκόμα : . . . Τὴν τέχνη ποὺ θὰ τοῦ δίνει αὐριο λεφτὰ νὰ ζήσει. Νὰ μὴ πεθάνει ἀπ' τὴν πείνα στοὺς δρόμους : "Ἐνα παιδί ποὺ ἀκόμα ἡ μάνα του περιμένει ἀπ' τὰ χέρια του βοήθεια : . . . "Ἐνα ἡτοχώπαιδο : . . .

Βγήκε στὸ μεγάλο δρόμο τῆς Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας ὁ γέρω—Γράικα καὶ προχωροῦσε, ἔχοντας νὰ κάνει μὲ τὴ διαγωγή τοῦ μικροῦ.

Θυμώτανε τὰ μικρὰ δικά του χρόνια, ποὺ οἱ βουνοὶ δουλεύανε τσάμπα ὥσποιν νὰ μάθουν τὴν τέχνη καὶ τότες ν' ἀρχίδουνε κάτι νὰ πέρουνε. Καὶ τώρα, μικρὰ παιδάκια μὲ ναυτικά, ἀκόμα δὲν εἶχανε ἀφήσει τὴ ρόγα τοῦ βυζιῶ τῆς μάνας τους, νὰ παίρνουνε λεφτὰ καὶ μὲ τὴν ὥρα ὀρισμένα. . . «Πῶς ἄλλαξε ὁ κόσμος»—μουμουούριξε καὶ προχωροῦσε δάχαντας καὶ βρίζοντας τὸ . . . παλιόπαιδο.

Εἶχε σκοτεινιάσει. Τὰ δένδρα τῆς Λεωφόρου προσθέτανε σκοτάδι. Στὰ πεζοδρόμια κατὰ μῆκος ζευγαράκια βαδίζανε ἀπὸ ἐρωτοχτυπημένα παιδιὰ, πολυλογούσανε καὶ χάρδια δίνανε ἐκεῖ ποὺ ὅπτια πλάγια δὲν ἔπυρχανε, οὐδὲ ὄψα καὶ οἱ διαβάτες εἶτανε ἄραιοι.

"Ὁ γέροντας κοντοστάθηκε κοιτάει τὰ . . . παιδιὰ του καὶ μὲ μικρὸ παράπονο εἶπε στὸν ἑαυτὸ του. «Ὅριστε χάλια. Νὰ προκοπή. "Ἄς καθαρώσουνε οἱ γονεῖς τὰ παιδιὰ τους. "Ἀπὸ τώρα . . . Ὑστερα λέμε, γιατί δὲν ἔχουνε μυαλὰ νὰ στρώσουνε δὲ μιὰ δουλειά. Αὐτὰ ἔχει δοῦ ἴλενε ὁ πολιτισμὸς Πάλι ἦρθε δὲδ νοῦ του ὁ βοηθὸς του. «Α ! τὸ βρωμόπαιδο ἀκοῦς ἐκεῖ ἀπὸ τώρα νὰ ξάφνου ἀκοῦσε τὴ φωνὴ του, τὰ θέματα του.

"Ἀφεντικό !—φώναξε.

Γύρισε τὸ εἶδε τὸν μικρὸ μὲ τὰ χέρια ὅτις τότες.

—Τὶ μὲ θέλεις ;—τὸν ρώτησε γυρίζοντας ἀπότομα πρὸς τὸ μέρος του. "Ἐρχεσθαι καὶ κοντὰ μου : . . .

Γιατί : . . . Δὲ μὲ θέλεις : Δικαιωμάδου εἶνε βριόκω ἄλλο ἀφεντικό. . .

—Νὰ ὄγγεις, στὸ εἶπα, ξεκουμπίδια. "Ἐκανε νὰ ἔλασθαι τὸν δρόμο του μὰ πάλι τοῦ μικροῦ ἡ φωνὴ τὸν δῖκοψε.

—"Ἀφεντικό!

—Τὶ θέλεις λοιπὸν :

—Νὰ μὲ πληρώσεις, ὅσο δοῦ δουλειῆς ἄμερα. Θέλω τὸ μεροκάματό μου.

Τὸν πιάσανε τὰ δαιμόνια, τοῦ ἦρθε νὰ χτυπήσει τὸ παλιόπαιδο, μὰ διλλογιόθηκε τὰ χρόνια ποὺ κράταγε στοὺς ὄμους του, τὶς δυνάμεις μὲ τὴν ἀδυναμίαν, τὰ καθιόνια . . .

"Ἐβγαλε καὶ τοῦδωσε ἕνα εἰκοσιπεντάρικο. Κι' ἔφυγε δίνοντας τόπο στὴν ὀργή.

* * * *

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ μάνα τοῦ μικροῦ κατέβηκε στὴν ἀγορὰ νὰ ψωνίσει. Καὶ γύρισε. Μ' ἔκπλαξη τὴς εἶδε τὸ παιδί τῆς νὰ διαβάει τὴν ἐφημερίδα «Ριζοσπάστη» πρῶτῆς ὥρας.

—Γιατί δὲν πήγες στὴ δουλειά ;—ρώτησε σαθιμένη νὰ μάθει.

"Ὁ μικρὸς ἄρχισε νὰ διηγείται τὸ ἐπαιδιό του μὲ τὸν γέρω—Γράικα καὶ νὰ τὸνβρίζει, νὰδικαιολογεῖ τὴν ἐπαράπτωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του, τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐργάτη, ν' ἀναφέρει τοὺς νόμους τοὺς ἐργατικούς, τὸ ὀκτώωρο τῆς ἐργασίας, νὰ ὑψώνει τὴ γροθιά του, νὰ φουδκώνει ἀπὸ θυμὸ τὰ μάγουλά του, νὰ βροντᾷ τὸ πόδι του στὸ πάτωμα, νὰ κάνει σὺν παλαβὸς . . .

"Ἡ μάνα του ἔμπηξε τὶς φωνὲς ἐναντίον του, τὶς βρωμιὰς καὶ τὴν παραζάλη τοῦ θυμοῦ τῆς πήρε ἀπ' τὰ χέρια τὴν ἐφημερίδα καὶ τὴν ἔσχιζε, τὴν ἔκανε κομματάκια.

—Μ' αὐτὰ ποῦ διαβάεις καὶ δοῦ ἴλενε, ποτεὶ δὲν θὰ μάθεις δουλειά—τοῦ εἶπε.

"Ἐνὸ ὁ μικρὸς εἶτανε . . . ἀδιάλλακτος! . . .

Κ. Α. ΦΩΤΑΚΗΣ

"ΣΤΟΝ ΠΟΝΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ,, (1)

ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟΝ ΧΑΜΗΛΟΝ ΟΥΡΑΝΟ

"Ἐνας ἀδύνατος στενγχιμὸς βγήκε ἀπ' τὸ στήθος του κι' ἀνοιγόκλεισε τὰ μπόκλαδά του. Μιὰ μαύρη νύχτα σὺν κολασμένη ψυχῇ εἶχε ἀπλωθῆ τὴν ὥρα, στὸν ἀπέραντο κάμπο ποῦ βούιζε ὄλην τὴν ἡμέρα, τὸ κανόνι κι' ἡ ἀντάρα τοῦ πολέμου, κι' ἕνας μυριόστομος δόγκος σκορπιότανε γύρω σ' ὄλην τὴν πεδιάδα, ἀπ' τοὺς πληγωμένους, μὴ μπορώντας νὰ φτάση, πηλὰ ἀπ' τὸν χαμηλὸν συγνερισμένον οὐρανὸ.

Ἀνοιγόκλεισε τὰ μπόκλαδά του, ὕστερ' ἀπ' τὴν πολύωρη λιποθυμία του καὶ κύτταξε γύρω καθὼς ἦτανε πεσμένος ἀνάσκελιν κι' εἶδε τὸν χαμηλὸν οὐρανὸ καὶ σκέφτηκε πὼς ἂν στεκότανε ὀρθὸς κι' ὕψωνε λιγάκι, ἔτσι, τὸ χέρι του θὰ τὸν ἔφτανε. Μιὰ βραχίονα δύσπνοια τὸν ἔπικσε κι' ὕστερα ἀνχοστῆξε καὶ τότε, ἕναν πόνον δυνάτῃ ἐνῶσε στὸ στήθος του καὶ σήκωσε τὸ δεξιὸν του χέρι, καὶ τὸ ἀισθάνθηκε βαρὺ σὰ μολύδι. Βογκητὰ κι' ἀνχοστῆξε ἀπὸ τριγύρωτον ἀνακατώνονταν στὸ κεφάλι του μὲ μιὰ βραβούρα ποῦ τὸν εἶχε πιᾶσει ἀπ' τὴν

(1) Μὲ τὸν γενικὸν αὐτὸν τίτλον ὁ κ. Σπράβας ἐτοιμάζει μιὰ μεστή σειρά διηγημάτων μὲ θέματα σύγχρονα καὶ ἐμπνευσμένιν ἀπὸ τὴ σύγχρονή μας ζωὴ. Σ' ἄλλα μας φύλλα θὰ δόσομε κι' ἄλλα δείγματα τοῦ γραψίματός του ποῦ εἶναι σὺν ἕνα εἶδος νέας πνεύσης.

εξάντληση. Έκλεισε τὰ μάτια του ἀπὸ μιὰ δριφύδα νάρκη. «Θεὸ μου! Τώρα θὰ πεθάνω...» — σκέφτηκε, καὶ πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό του ἔντονα ἢ γυναίκα του καὶ τὸ μικρὸ του κοριτσάκι καὶ δάκρυσε. Φύσηξε ἀγέρας σκορπώντας γύρω τὴ μυρωδιά τῆς βροχῆς, καὶ στὸ μάγουλό του ἔνωσε μιὰ σταγόνα κρύα, καὶ σκέφτηκε ἂν ἦταν τῆς βροχῆς, ἢ δάκρυ πού στέγνωσε στὸ παγερὸ φύσημα τ' ἀγέρα. Κι' ὕστερα, πάνω στὸν ἀγέρα ἄρχισε καὶ βροχή... κι' ἔ χαμηλὸς οὐρανὸς σκίζόταν ἀπὸ κίτρινα πύρινα. Κυρίεψ' ἕνα δῶς τὴν ἐξαντλημένη ψυχὴ του, ὅμοιο μὲ κείνο τοῦ πολέμου καὶ μέσ' σ' αὐτὴν τὴν ἀντάρα, ἄρχισαν νὰ ξετυλιζόνται ἀπὸ μυαλό του οἱ εἰκόνες τῆς μάχης, ἢ μιὰ πίσ' ἀπ' τὴν ἄλλη...

Ὁ ἥλιος ὄλη κείνη τὴν ἡμέρα, ἔκαιγε... καὶ μέσ' στὴς μαυροστόχαστες ἐτοιμασίες τῆς μάχης μουρμούριζε κάποιος. «Θάχουμε βροχή...» Ὑστερα μιὰ λεπτὴ σκόνη, ἀνεκατωμένη μὲ καπνὸ ἀπὸ μπαρούτη γέμισε τὴν ἀτμόσφαιρα πού μύριζε ἰδρωτύλας. Θόρυβος, φωνές, διαταγές θάλωναν τὸ μυαλό κι' ἔκαναν νὰ προχωρήσῃ μονοκόμματος μ' ὄρμη μὲρὸς σὲ μιὰ προεπιμένη λόγχη. Κάπως ἔτυχε ἀπομακρυσμένος ἀπ' τοὺς δικούς του, ἔταν βρήθηκε, ξάφνα, μὲρὸς σ' ἕνα ἐχθρὸν ἀξιωματικό... Βιστάγανε κι' οἱ δυὸ τὰ σπαθιά στὸ χέρι· ὄρμησαν ἀμίλητοι καὶ κερφωθήκανε σὰ μεθυσμένοι καὶ πέσανε...

Ἀνοιγόκλεισε τὰ ματόκλαδά του καὶ σκέφτηκε πῶς τότε ἔπρεπε νάναί κοντά του ὁ ἄλλος ἀξιωματικός. «Μήπως πέθανε...» — πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ του ἢ συλλογὴ κι' ἀμέσως θυμήθηκε μιὰ συμμετρικὴ νέκ κορμωστασιά, πούδε θηκπὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὴ θολωμένη ἀτμόσφαιρα, καὶ πού ὕστερα, μὲ τὴ σπαθιά πού τοῦ ἔδωσε, λύγισε ὅμοια μ' αὐτόνε κι' ἔπεσε... «ὦ θε μου νὰ μὴν ἔχει πεθάνη...» — παρακάλεσε μ' ὄλην τὴν καρδιά του.

Αἰσθάνθηκε μέσα του κάτι νὰ σβύνη καὶ μιὰ ἐπιθυμία νὰ πῆσῃ ἀπ' τὴς σκέψεις σ' ἕνα βαθὺ ὕπνο, ὅπως ἔπεσε μὲρὸς τὰ μάτια του ὁ ἄλλος ἀξιωματικός, τούρθε καὶ σκέφτηκε πῶς τώρα ἦταν ἢ ὥρα γιὰ νὰ πεθάνη... καὶ ταίτως ἀνοιχτὰ τὰ ματόκλαδά του, ἔτσι, πούνωσε πόνους μεσ' στὰ μάτια του ἀπ' τὴν βροφὴ πούπερτε. Τὸ κορμί του μυρμιγκίαζε μεσ' στὴ βρεγμένη στολή του καὶ τοῦ κεφαλιού του ἢ βιδούρα, χτύπαγε σταυτιά του σάνενα ξεχειλισμένο ποτάμι πού κοντοζύγωνε... καὶ δὲν ἤθελε ν' ἀφεθῇ στὸν γλυκὺ ὕπνο πού τοῦ ρχότανε...

Ἀνοιγόκλεισε τὰ ματόκλαδά του κι' εἶδε τὸν βαρὺ, χαμηλὸν οὐρανὸ, καὶ στὸ κεφάλι του ἔνωσε μέσ' σ' ὄλην κείνην τὴν βαδούρα μουγκριτὰ καὶ στεναγμοὺς νάρχωνται ἀπὸ τριγύρω.

Ὅλο του τὸ σῶμα τῶνωθε σάν ἕνα μεγάλο βουνὸ νὰ δριφύνη τὸ κεφάλι του. Προσπάθησε νὰ κινήσῃ ἕνα του πόδι, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβῃ ἂν τὸ κατὰφερε μέσ' ἀπ' τὴ λάσπη πού βρισκότανε. Ἐρριξε τὸ δλέμμα του κατ' εὐθεῖα πέρα, κείδε βαθεῖα στὸν κάμπο νὰ φωντάζουνε θολωμένα τὰ πολύφωτα τῆς πόλης συμμαζεμένα σάν ἕνας μεγάλος πολυέλαιος πού κρεμώτανε ἀπ' τὸν χαμηλὸν οὐρανὸ. Τρεμοσδύνανε τὰ φῶτα σὰ νὰ ξεκαρδιζόντουσαν στὰ γέλια. Σηλώθηκε τὸ δλέμμα του σὲ κάποιον ἀπ' αὐτὰ κι' εἶδεν' ἀνοίγει γύρω του μύριες ἀχτίδες σὰ μιὰ ζεστή ἀγκαλιά πούθελε

νὰ σφίξῃ τὸ κεφάλι του... Ἐκλεισε τὰ μάτια. Ἐνα ἀπλόχωρο, πλούσια φωτισμένο σαλόνι... Τὰ κρύσταλλα τῶν παραθυρῶνε λαμπροκοπούσανε καθὼς ἦσαν ἰδρωμένα, κι' ἢ λάμψη, αὐτὴ ἔφτανε μακριὰ μέχρι σ' αὐτόνε... Ἦτανε τὸ σαλόνι τοῦ στρατηγού... Ἡ γυναίκα του καθισμένη ἀνάμεσα σ' ἄλλες κυρίες τοῦ χαμογέλασε, καὶ τὰ μαύρα μάτια τῆς λάμπανε ὅσο ποτὲ ἄλλοτε... Τοῦ ἦρθε ἢ ἐπιθυμία νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ τὴν σφίξῃ μὲ μιὰ λεπτὴ ἀγάπη πού τώρα γιὰ πρώτη φορὰ ἔνωθε...

Θυμήθηκε τὴ μικρὴ κόρη τους... «Πού ἔχεις τώρα τὴ μικρὴ μας;» — τὴ ρώτησε χαμογελώντας... «Τὴν ἔχω καὶ κοιμάται» — τἀπάντησε καὶ τὰ μάτια τῆς λάμπανε ὅσο ποτὲ ἄλλοτε... «Πῆρε τὴν κρέμα τῆς;» — τὴν ἐξαναρώτησε... «Ναί!...» — τοῦπε, καὶ τὰ μάτια τῆς λάμπανε σὰ νὰ ξεκαρδιζόντουσαν στὰ γέλια καὶ πετάγανε μύριες ἀχτίδες, σὰ μιὰ ζεστή ἀγκαλιά πούθελε νὰ σφίξῃ τὸ κεφάλι του... κι' ἔνωθε γιὰ βλοὺς μιὰ λεπτὴ ἀγάπη...

Ἀνοιγόκλεισε τὰ ματόκλαδά του κι' ἔνωσε τὸ κεφάλι του βαρὺ λὲς κι' ἢ ἀνάσα του, ἢ καρδιά του, ἔλα—ἔλα εἶχανε μαζωχτῆ πάνω στὸ μυαλό του κι' ἦτανε βαρὺ... βαρὺ...

Ὁ μαυρὸς οὐρανὸς εἶχε χαθῆ, καὶ γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, πούτανε μεγάλο σάν τὸν Ἰμητὸ πέραγαν ποταμῆκι μικρὰ. Πίσω ἀπ' τὸ κεφάλι του ἔγερνε ἢ σελήνη στὴ δύση τῆς ἔχοντας πλάι τῆς ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸν βαρὺ χαμηλὸν οὐρανὸ πούχε χαθῆ... «Πῶσα χρόνια πέρασαν ἀπ' τὴν ἡμέρα πούγινε ἢ μάχη;...»

Ἄρχισε σιγὰ—σιγὰ νὰ πκῆ ἢ βαδούρα στὸ κεφάλι του, καὶ κάτι ἔσδυνε μέσα του ἕρεμα σάν τὴ σελήνη πού πήγαινε νὰ δύσῃ... Πάφανε τὰ ποταμῆκια πού σιγομουρμούριζανε γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι του... Κύτταξε τὴ σελήνη πού ἔδυνε καὶ πεθύμησε νὰ πετάξῃ κεί ἀπάνου... Τότε θυμήθηκε τὴ γυναίκα του καὶ τὸ κοριτσάκι του καὶ κύτταξε στὰ πολύφωτα τῆς πόλης... «Μὰ πρέπει νὰ πετάξῃ!...» — τοῦπε κάτι μέσα του... «Καλά!...» — ἀπήντησε δίχως κκοφάνη καὶ ἐξανκώταξε τὴ σελήνη πού ἔδυνε καὶ βιάστηκε νὰ τὴν προφτάσῃ πρὶν φύγῃ πρὶν ἀπ' τὰ βουνὰ μὰ νόμισε πῶς τὸν καλοῦσε μὲ μιὰ ἀνυπέροβλητη δύναμη, τὸ μακρὸ κομμάτι πού πήγαινε πλάι στὴ σελήνη καὶ πούτανε ἀπ' τὸν βαρὺ χαμηλὸν οὐρανὸ πούχε χαθῆ. «Λοιπόν!...» ρώτησε μεσοθυμωμέν, αὐτὸ τὸ κάτι πού τοῦ ἐπέβαλε νὰ πετάξῃ. «Πέτα. καὶ θὰ δοῦμαι!...» — τοῦπε γιὰ νὰ ἐλπίσῃ... Καὶ πέταξε γρήγορα γιὰ νὰ προφτάσῃ τὴ σελήνη πρὶν δύσῃ πρὶν ἀπ' τὰ βουνὰ μὰ δὲν ξέρω ἂν πράγματι πήγε κεί, ἢ στὸ μακρὸ κομμάτι πού πήγαινε πλάι στὴ σελήνη καὶ πούτανε ἀπ' τὸν χαμηλὸν οὐρανὸ...

1925

Ἀθήνα

ΝΙΚΟΣ ΙΩ. ΣΑΒΑΒΑΣ

ΑΠ' ΤΑ ΕΒΡΑΓΙΚΑ ΡΩΜΑΝΤΖΑ

Ο ΜΥΣΤΑΓΩΓΟΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Κι' ὁ Μυσταγωγὸς ἀγαναχτισμένος φώναξε ζηγόνοντας περισσότερο τὴ γυναίκα :

— Καὶ πῶς ἐγκλημα ἔπραξε ἡ πριγκήπισσα τῆς Ἀραβίας καὶ βασίλισσα τὸρα τῆς Ἰουδαίας γιὰ νὰ ὑποστῇ τὸν ἀτιμωτικὸ θάνατο ;

— Μόλυνε τὸν κράββατο τοῦ Τετ. ἀρχῆ, μεταπάντησε ὁ Κεντυρίων αὐστηρότερα, κι' ὅποιος ζηγῶσει τὴ γυναίκα αὐτὴ θὰ ριχτῇ δυσμικὰ τῆς Πολιτείας στὴν πυροκαμμένη Γέενα . . .

— Μὴν τὸ πιστέψης Ἡσαῖ, ἀπαλογήθηκε ἡ μαύρη γυναίκα.

Τότες ὁ Μυσταγωγὸς ἔρριξε τὰ ὠχρόμυρα μάτια του ψηλὰ στὸ βουνὸ Μοριάχ ἀπ' ὅπου ἀνταύγαζε τὸ χρυσαέτερο περιστόλι τοῦ λευκοῦ ναοῦ μετὶ τῆς χάλκινης στέγης στὴ λαμπερὴ Ἀνατολή, σὰν ὄγκος χιονίων χρυσαυθισμένων. Καὶ κατόπι ρεμβῶς κι' ἀλάλητος ἔλαβε ἀπ' τὴ μέση του τὸ χάλκινο πινακίδιο ἀλλειμένο μετ' ἐκεῖ καὶ χάραξε μετ' ὁ μύτερό του κονδύλι (στὴ συρκοεβραϊκὴ γλῶσσα) τὶς λέξεις :

«—Κεῖνο ποῦ θεωροῦνε οἱ ἄνθρωποι γιὰ τιμὴ τὸ δάλανε στὸ βρωμερώτερο μέρος τοῦ σώματος ! !...»

I. Ἡ ΠΟΡΝΗ ΤΗΣ ΣΕΜΕΡ

Πλησιάζαν οἱ ἑορτὲς τῆς σκηνοπηγίας. Ἦταν βράδυ κι' οἱ προσκυνητὲς τῆς Συχέμ τελόσαν τὸ ἔθιμο τῆς παλῆς λατρείας ἀντίκρου τῶν βουνῶν Γαριζίν καὶ Ἐδάλ, συναγμένοι διαστικὰ μετ' τὰ πέδιλα στὰ χέρια ὡς ἔτοιμοι γιὰ μακρυνὴ πορεία.

Ὁξοῦ ἀπ' τὴ συναγωγὴ ὁ Χαζάν, ἀνάμεσα στὸν μέγα ἀρχιερέα καὶ τὸν Σαμά, διάβαζε τὸ Παρασά σὲ σιγὴ ἀπόλυτη κάτου ἀπ' τὴν ψυχρὴ ἡμισέληνο.

Τότες μεσ' ἀπ' τὸ πλῆθος ἦδγε μιὰ γυναίκα κρατώντας μαρμάρινη ὑδρία νὰ φέρῃ τὸ νερὸ τῆς θυσίας.

Στὴν κοιλάδα Αἰν—ἔλ—Χαραμιέ, ἀριστερὰ τῆς Συχέμ ποῦ ἀνάβλυζαν οἱ πηγὲς Αἰνών, ὁ Μυσταγωγὸς καθισμένος στὴ στέρνα τοῦ Ισ—Ραὐλ κάτου ἀπ' τὴν τερέβυνθο κύταξε στὸ φεγγαρόφως τὴ γυναίκα τῆς Σεμέρ ὡς εἰδωλο ψιμυθωμένη, ποῦ τὰ μάτια τῆς βουτούσαν σὰν κυανὰ κοτούφια τῆς Γζλήλ σὲ ἡλιοδοκίλευτες λίμνες. Τὰ γαγάτινα μαλλιά τῆς χωρισμένα στὸ μέσο κουλουριαζόντανε σὲ δυὸ φείδια γύρω ἀπ' τ' αὐτιά τῆς δεμένα μετ' κόκκινα ρουμπίνια, καὶ πάνου ἀπ' τὴ μακρὰ ἐσθῆτα τῆς χρώματος μαλαχίτου εἶχε ριγμένη μιὰ γούνα κίτρινη τῆς χώρας τῶν Σταυροματῶν ποῦ ἄφινε τὸ στήθος ἀνοιχτὸ νὰ λάμπη ἀπὸ δάρυχα ψέλια. Ἦρθε σιμὰ στὴ στέρνα τοῦ Ισ—Ραὐλ ἡ γυναίκα τῆς Σεμέρ καὶ γέμισε τὴ μαρμάρινη ὑδρία τῆς θυσίας κάτου ἀπ' τ' ὠχρόμυρο βλέμμα τοῦ Μυσταγωγοῦ. Κατόπι ἀνάσχετο ἕνα σικλο ἀκόμη καὶ πρόσφερε τοῦ ἄφρονου πεζολάτη βουτηγμένου στὸ φεγγαρόφως . . .

— Δὲν εἶπῶ ἐγὼ γυναίκα τῆς Συχέμ, ἀπάντησε ὁ Μυσταγωγὸς μετ' ἀπαθὸ ὕφος, ἂν θέλεις ὅμως θὰ σοῦ δώσω νὰ πῆς τὸ Ἐλιζήριο τῆς ζωῆς.

Ἡ γυναίκα τῆς Σεμέρ κύταξε ἀντίκρου τὸ σκο-

τεινὸ Γαριζίν κι' ἔπειτα τὶς σπασμένες στήλες τῆς Σεβαστής, ἀφαιρεμένη. Κατόπι λάλησε μετ' ἀφελὴ πολυλογία σὰ γλυκεῖα πηγὴ :

— Πολλοὶ μοῦ ὑποσχέθηκαν στρατοκόποι καὶ ξένοι τὸ ἀγέραςτο νᾶμα γιὰ νὰ τοὺς κάμω θέση μιὰ νύχτα στὸν κράββατό μου, ἀλλὰ τὴν αὐγὴ φεύγοντας ὄλοι μοῦ προσέφεραν ἐργύριο μόνο . . . Μπορῶ νὰ δεχτῶ κι' ἐσένα, ὅμως ἂν δὲν εἶσαι ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Γιούδα.

Ὁ Μυσταγωγὸς ἀναπάντητος βούτησε ὀνειροπόλα τὰ μάτια του στὴ στενὴ μελάγχολη κοιλάδα τῶν θαλῶν, μετ' τὰ λαξευτὰ μνήματα γύρω στὴν ἀτρεμὴ σιγαλιὰ, ποῦ μόνο οἱ πηγὲς ναυούριζαν, κι' ἀνάπνευσε διχθεῖα τὸ δροσιζόμενο στὸ φεγγαρόφως ἄρωμα ἐρχόμενο ἀπ' τὴν ὄσση τῆς Ἱερὶχῶς, καὶ μεταπάντησε κατόπι στὴ πόρνη πιστικὰ :

— Ἐγὼ κτέχω μόνο τὸ Ἐλιζήριο τοῦ Ἀβραμ καὶ τοῦ Ιῶβ, καὶ μπορεῖς ν' ἀπλώσης τὸ χέρι σου γιὰ νὰ τὸ λάβης . . . Πρέπει, ὅμως νὰ ἐχτελέσης μπροστά μου ὅλη τὴ νύχτα τὸν κύκλο τῶν θυγατέρων τοῦ Γιούδα στὸ βουνὸ Σινά . . .

— Γιὰ τὸ σημετικὸ (χορὸ τοῦ χρυσοῦ Μόσκου) μιλάς ; Ἀπάντησε ἡ πόρνη τῆς Σεμέρ ζώερα, ἐπειδὴ δὲν τὸν γνωρίζε: καμμιὰ ἄλλη ἀπὸ μένα στὴν Ἰουδαία καὶ στὴ Σεμέρ . . . Εἶσαι μάγος καὶ τῶντι: εὐθυδέχτης μάγος, ξένος καθὼς φαντάζεσαι ἀπ' τὴ χρυσοῦ σου μίτρα καὶ τὴν παρδαλὴ χλαμύδα σου μετ' κεντήματα τοῦ Ἀσσοῦρ, κι' ἂς μὴ φορεῖς τὸν χρυσοῦ φτερωτὸ κύκλο . . . οἱ χώρες τῆς Περσίας βγάξουν μόνο τέτιους μάγους μὰ εἶνε πλάνοι: γιὰτὶ σκετίζονται μετ' τὸν Δαλιάκ, κι' ἡ Φιλισταία ἔχει ἀκόμη τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Βάαλ—Ζεβὲλ . . . Ἄν ἦσουν ἀπὸ τὴ Χαλδαία μποροῦσα νὰ πιστέψω . . . Θὰ συμφωνήσω ὅμως ἄλλη νύχτα μαζὺ σου γιὰτὶ τὸρα προσμένουν τὸ νερὸ τῆς θυσίας . . . ἐξ ἄλλου ἐρχονται κι' ἄλλοι ποῦ ἴσως νᾶναι σωιδεάτες σου γιὰτὶ σὲ κυτάζουν καὶ μιλοῦν . . .

ΔΥΣΣΗΣ ΜΑΡΜΑΡΗΣ

(Ἡ συνέχεια στ' ἄλλο)

○○○○○

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΜΑΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

(ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ)

(ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.—Γεννήθηκε τὸ 1899 στὴν Ἀθήνα. Τὸ 1918 πρωτοφαινεται στὸ «Β ω μ ό». Τὸ 1921 ἐκδίδει τὶς «Stances», τὸ 1922 τοὺς «Νέους», Ἀνθολογία Ἑλληνικῆς Ποιήσεως. Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς).

— Τὶ σκέπτεσθε γιὰ τὸ παρὸν καὶ γιὰ τὸ μέλλον τῆς φιλολογίας μας ;

— Στὴν ἐρώτησὴ αὐτὴ ἀπάντησα ἄλλοι ἄλλοτε. Καὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἀκόμη περισσότερο, μοῦ ἐμπνέουν θλιβερὲς σκέψεις.

— Γιὰ πῶς τε μου, καλέ μου κύριε. πῶς ἡ φιλολογία ἐξέπεσε στὴ συνείδησιν τοῦ κοινῶ τόσο πολὺ ὡς ἔνοια, ὥστε νὰ ταυτίζεται μετ' τὰ στιχάκια, τὶς ἀκο-

πες ρίμες, τις ἀπιερώσεις, τὰ λευκώματα, τὰ κωμικά φλέρετ, τις ἀλληλογραφίες του Poste-restante; — Ἡ ἰδέα πού ἔχουν τὰ ἐννενηνταεννέα ἐκτοστά του κόσμου γιά τήν φιλολογία καί τήν τέχνη, εἶνε περίπου ἰδέα μαθητοῦ τοῦ Σχολαρχείου, πού ἀντιγράφει στίχους ἀπό τίς κλιτῆς Ἀνθολογίας καί τοὺς δάζει στὰ τετραδία τῆς δεκαπενταετοῦς ἐρωμένης του. Τὸ κοινόν εἶναι σχεδόν ἀνίκκνον νὰ σκεφθῆ καί νὰ ξεχωρίσῃ τὰ ἔργα τῆς ἀληθινῆς τέχνης τοῦ φαίνονται θαρειά καί ἀκατανόητα, ἢ ἄλλη κωμικὴ παραγωγὴ δὲν κερδίζει οὔτε αὐτὴ τὴ συμπέθειά του. Ἐγὼ, αὐτὸ καταλαβαίνω: ὁ κόσμος δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην μας δὲν τοῦ πληροῦμεν κανένα κενόν εἰμῆμα περίπου μιὰ γελοία πολυτάλεια, τῆς ὁποίας ἢ σειρά ἔρχεται στὸ τέλος, μετὰ τὸ κοστοῦμι, τὴ γυναικία, τὸν κλπόν, τὴν ὁπερέττα. Συνενόησις, μεταξὺ μας καί τοῦ κοινού αὐτοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ αὐτὸ εἶνε ἀνάξιόν μας, ἢ ἡμεῖς εἰμῆμα ἀνάξιοι του. Τὸ γεγονός εἶναι ἓνα, ὅτι μας χωρίζει μιὰ μεγάλη ἄβυσσος.

Ἡ ἐπίσημος Πολιτεία τί ἄλλο εἶναι πρᾶς ἢ ἐπίσημος ἐκδήλωσις τοῦ κοινού αὐτοῦ; Εἶδατε καί τὰς ἰδικὰς τῆς ἀντιλήψεως. Ἐζητήσαμε μιὰν Ἀκαδημία, ἢ ὁποία ἀφ' ἐνός ν' ἀναγνωρίσῃ καί ν' ἀσφαλίσῃ γιά τὸ μέλλον τοὺς καλοὺς πρεσβυτέρους μας συγγραφεῖς, ἀφ' ἑτέρου νὰ βοηθήσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τῆς στιγμῆς πού θὰ παρουσιασούν ἓνα ὄρατο ἔργο ὡς τῆς στιγμῆς πού θὰ παρουσιάσούν κι' ἄλλο ἓνα. Εἶδατε τὴν ἀξιοθρήνητον ἐκδοσιν τοῦ ζητήματος: ἀνήκει πλέον εἰς τὴν Ἱστορίαν. Δισεκατομμύρια διεσπάρησαν ὡς σήμερ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους. Ἐν τούτοις καμμιτὰ Κυβέρνησις δὲν ἐσκέφθη νὰ διαθέσῃ ἓνα κλάσμα ἀπειροελάχιστον γιά τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογία. Δὲν ἤρθε, βλάπετε, ἀκόμη, ἢ σειρά τῆς...

Ὁ ἀνήθικος, ὁ τερατώδης αὐτὸς κόσμος παραπονεῖται συχνὰ ἐναντίον μας ὅτι δὲν τοῦ δίδομεν ἔργασίαν πού ν' ἀξίξῃ. Ἄλλ' αὐτὰ εἶναι λόγια, προσήματα καί ψεῦδη. Ἄν ἤθελαν πράγματι τοῦτο, θὰ ὑπεχρέωναν λ. χ. τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ν' ἀσφαλίσῃ εἰς τὸν σοφὸν Παλαμὴν τὴν ἀπερίσπαστον ἡσυχίαν κατὰ τὰ ἔτη πού θὰ ζήσῃ ἀκόμη. Ὁ Παλαμὰς εἶναι, γιά τὴν σημερινὴν Πολιτείαν, ἀπλῶς ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου, δηλαδὴ ἓνα γραφειοκρατικὸ στέλεχος! Κι' ἐν τούτοις ὅλοι κάνουν πὼς τάχα τὸν σέβονται καί πὼς ἐξεγείρονται ἀπὸ ἱερὰν ὀργήν, ὅταν κάποιος ἀπὸ μας, πού εἰμῆμα ἀπιστεῦτος εἰλικρινέστεροι ἀπὸ τὸ δυσώδες αὐτὸ περιβάλλον, τολμήσῃ νὰ πῇ περὶ αὐτοῦ τὰς ἰδέας του.

Ὁ κόσμος ἐξεδήλωσε τὴν θέλησιν του: δὲν τὸν μέλλει γιά τὴν καλλιτεχνίαν τοῦ τόπου του. Τὰ ἀίσχρὰ περιοδικὰ ἄρκουν νὰ ἱκανοποιήσούν κάθε διανοητικόν του πόθον; Ἴσως. Ἄλλ' ὁ κόσμος αὐτός, ἓνας τέτοιος κόσμος, θὰ ξεπέσῃ βιθμηδὸν σ' ἓνα ἐπίπεδον κτηνώδες, τοῦ ὁποίου θὰ εἶνε ἀξίος.

Μίλησα μὲ τόση φλυαρία γιά τὸ ζήτημα αὐτὸ, γιὰ τὴν δρισοκομίαν τίς ὥρες αὐτὲς σ' ἓνα κρίσιμο σημείον, ὀδυνηρὸ ὄμματι, ν' ἀποχωρεῖσθε διὰ παντός κάθε φιλολογικὴν ἀσχολίαν. Παρ' ὅλα ὅσα μας λέγουν, εἰμῆμα ἀξιοί: νὰ γίνωμε καί ὅτι δὴποτε ἄλλο καί νὰ τραδήξωμε ἐπίσης ἐμπρός. Βέβαια, καθένος διατάζει: νὰ κάμῃ μιὰ τέτοιαν ἀπόφαση, πού ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἀπόφαση πνευματικῆς αὐτοκτονίας. Ἀναβάλλει ὅσο μπορεῖ, περιμένοντας, ἐλπίζοντας βοήθειαν... Ἄλλ' ἢ κατάστασις αὐτὴ τὸν φέρῃ σ' ἓνα ἐπώδυνον ἐκνευρισμόν.

— Ἐτοιμάζεστε ἔργασίαν πρὸς ἐκδοσιν;

— Ἐργασίαν πρὸς ἐκδοσιν δὲν ἐτοιμάζω καμμιαν ἐπὶ τοῦ παρόντος. Δὲν ἐσκέφθηκα καὶν ἀκόμη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Τὸ νὰ γράφῃ κανεὶς ἐπὶ δωδεκαετίαν στὰ περιοδικὰ δὲν εἶνε τὸ ἴδιον μὲ τὴν ἐκδοσιν διβλίου. Τὸ διβλίον εἶνε γεγονός, σταθμός, ὠριμότης, κατατοπισμός. Τὸ διβλίον ἀνήκει στὴν φιλολογικὴν ἱστορίαν.

— Ἔρετε πὼς πολλοὶ στίχοι δὲν κάνουν ἓνα ποίημα; παρόμοια, πολλὰ ποιήματα δὲν κάνουν ἓνα βιβλίον. Σέδομαι τίς ἐννοεῖς αὐτῆς. Καί θὰ τίς σεδοσθῶ μέχρι τέλους. Ἐγὼ, ἄλλως τε, ὡς σήμερ ἐξῆσα μὲ τὴν σκέψῃ τῆς προσωρινότητος. Ὅτι ἔγραφα ὡς τώρα δὲ μοῦ φαίνεται, πρᾶς μιὰ προπαρασκευαστικὴ ἀσκήσις, μιὰ ἀπαραίτητος προτόνησις, κάτι τὸ πρόχειρον, τὸ μεταβατικόν, τὸ προσωρινόν. Ἄλλου ἔχω στραμμένα τὰ μάτια μου. Νὰ ἴδωμε θὰ μπορέσω νὰ τὸ πραγματοποιήσω; ἀλλὰ δὲν εἶμαι διατεθειμένος: νὰ δεχθῶ συμβιβασμούς: ἢ τὸ πᾶν, ἢ τὸ τίποτε. Ἡ ἐμπνευσις δὲν κόβεται σὲ κομμάτια, δὲν κλασματοποιεῖται. Γιά νὰ δυνηθῇ ν' ἀνέσῃ στὴν ἰδανικὴν ἐκείνην σφαίρα, πού εἶνε τὸ ὁλοκλήρωμα τῆς ἐμπνεύσεως, πρέπει ὅλη ἢ ψυχικὴ ὑπόστασις νὰ εἶναι στραμμένη πρὸς τὰ ἄνω. Καί ἢ ὅλη ν' ἀδρανή. Μόνον ἂν ἐπιτύχω τέτοιες συνθήκες, θὰ κάμω κάτι. Ἄλλως, — τί σὰς εἶπα πρᾶς πάντα;

Ὡς τώρα διέτρεξα τρεῖς ποιητικὰς φάσεις, πού ἦταν κ' οἱ τρεῖς τὰ διαφορετικὰ ἐνδύματα μιᾶς καί τῆς αὐτῆς οὐσίας: τοῦ Πόνου. Ἡ πρώτη ἦταν ἢ ἐκφρασις τοῦ μὲ τὸ τραγούδι, μὲ τὸ λυρισμόν, μὲ τὸν τόνο τῆς πονεμένης τρυφερότητος. Ἡ δευτέρα ἦταν ἢ ἐκφρασις τοῦ μὲ τὴ φαντασία: οἱ νοσηρές τῆς τάσεως ἀπεικονίζαν τὴν ψυχικὴν καί τὴν ἐγκεφαλικὴν κατάστασιν πού τίς ἐγέννησε. Ἐπὶ τέλους ἢ τρίτη φάσις, τὴν ὁποίαν θὰ κρατήσω γιά πάντα πιά, φανταζομαι, θὰ εἶναι ἢ ἐκφρασις τοῦ πόνου αὐτοῦ γυμνοῦ ἀπὸ κάθε ἀτμόσφαιρα, ἀπὸ κάθε στολίδι, ἀπὸ κάθε ἐξωρκισμόν. Θέλω νὰ δώσω τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων. Ὁ πόνος τῆς ἀνθρώπινης υπάρξεως μ' ἐλκύει ἀκαταμάχητα πρὸς τὸ πιὸ ἐπώδυνόν του σημεῖον. Ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀρρώστειας, τῆς φτώχειας, τοῦ θανάτου μοῦ φαίνεται ἢ μόνη στὴν ὁποίαν θὰ μπορέσῃ ν' ἀνακλυθῇ ἢ ἐμπνευσις μου. Εἶναι ἢ πλέον χειροπιαστὴ ἀλήθεια, ἢ ἀλήθεια ἢ πιὸ αἰσθητὴ καί ἢ πιὸ οὐσιώδης. Ἄ, νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ δινε τὴν γνήσιαν μυρωδιὰ αὐτῆς τῆς ἀτμοσφαιρας!

Ἐπὶ τέλους ὀλίγες λέξεις γιά τὸ ζήτημα τῶν φιλολογικῶν μου προτιμήσεων. Θὰ ἤμουνε ὑπερκαταχρηστικὸς νὰ ποιεῖν ἐφ' ὅρου ζωῆς ἓνας μαθητῆς, ἓνας ὁπαδός, ἓνας δορυφόρος, ἀκόλουθος, πιστὸς ἀφωσιωμένος κάποιου maître ἐμπνευσμένου καί γόνιμου. Δυστυχῶς οὔτε ἐγὼ, οὔτε οἱ σύγχρονοί μου ἤμπορέσαμε νὰ ἐξελεχθῶμε κατὰ ἓνα τέτοιον ὀρθὸν τρόπον. Ἐρημοὶ ἀπὸ ὀδηγούς, θρεθῆκαμε μοιραίως μιὰ μέρα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὀδηγοί, χωρὶς καλὰ—καλὰ νὰ τὸ νοήσωμε! Μερικοὶ φίλοι μου μπόρεσαν νὰ κρατήσουν τὸ ρόλον τους. Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι φοβοῦμαι τίς εὐθύνες. Ἐπειτα, πρὸς τί: ἢ ἀπὸ φιλοδοξίαν; μὰ δὲν ὑπάρχει πιὸ μάταιον, πιὸ ἀσκοπον, πιὸ ἀνώφελο πρᾶγμα!

Κ' ἐν τούτοις ὑπάρχει ἓνας μεγάλος maître γιά μας ὅλους, πού μπορεῖ νὰ μας μετῆσῃ σ' ἓναν ἀστερισμόν ὀλόγυρά του: Εἶνε ὁ Μορεάς, ὁ Ἑλλήν Μορεάς. Καί θὰ ρωτήσετε, πὼς θὰ γίνῃ τοῦτο; Ὁ Μορεάς ἔγραψε γαλλιστί.—Ναι, ἀλλ' ὁ τὸ ν ο ς τῆς

φωνής του ήτο Ἑλληνικός. Διαβάστε τὰ ποιήματά του, καὶ θὰ ἴδῃτε ἂν δὲν εἶναι, ὀλοφάνερα, ἕνας τόνος, μιὰ χορδὴ ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπ' ἕλες τῆς ἄλλης τῆς Γαλλικῆς ποιήσεως. Ὑπολείπεται νὰ τὸν μεταφράσωμε, δίδοντες Ἑλληνικὰ ὅσο μῆτρον ἔσται πρῶτον ἀπ' οὗ θὰ ἔδινε ἐκεῖνος γράφωντας, ἄς ὑποθέσωμε ἑλληνικά. Νὰ τὸν μεταφράσωμε, καὶ νὰ τὸν μιμηθῶμε.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

○○○○○

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ :

HERMANN SOUDERMAN

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἐκλεκτὰ θύματα ποῦ φεύγοντας πῆρε ὁ περασμένος χρόνος, εἶναι καὶ ὁ **Σούντερμαν**. Ἐγεννήθη στὸ Νάιτςκεν τῆς Ἀνατολ. Πρωσσίας ἀπὸ οἰκογένεια Ὀλλανδικῆς καταγωγῆς στίς 30—9—1857. Ἦκουσε τὰ πρῶτα μᾶθήματα στὸ Τίλιττ, καὶ ἐτελείωσε τῆς ἱστορικο-φιλολογικῆς του σπουδῆς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Καίνιγκσμπεργκ, κατὰ τὰ ἔτη 1875—1879. Ὅταν ἀπεφοίτησε τούτων, ἐπεδόθη στὴν δημοσιογραφίαν τὸσον ἐπιτυχῶς, ὥστε κατόρθωσε νὰ ἐλύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ μεγάλου τότε Γερμανοῦ ποιητοῦ Χανς Χόπφεν, τοῦ ὁποῦ καὶ τιμητικὸς φιλολογικὸς μαθητὴς διετέλεσεν. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔγραψε μυθιστορήματα, διηγήματα καὶ δράματα τὰ ὁποῖα κυκλοφορήσαντα δὲν ἔτυγον ἀπολύτως τῆς προσοχῆς τοῦ κοινῆ. Ἐν τῷ μεταξῷ γράφει καὶ δίδει στὸ θέατρο τὴν «Τιμὴν» τὸ ὁποῖον προκάλεσε ἀποτόμως τὸσον θόρον, ὥστε νὰ καταλάβῃ μίαν περίοπτον θέσιν μεταξῶν τῶν πρώτων συγγραφέων. Κατόπι ἐξέδωκε διαδοχικῶς πλείστα μυθιστορήματα καὶ θεατρικὰ ἔργα. Ἀναφέρομεν τὴν «Κυρία Σόργκε» τῷ 1880, τὸν «Γάμο τῆς Ὑολάνδης» στὰ 1897, τὸ «Ἐπιπέσει» στὰ 1894, τὸ «Τέλος τῶν Σοδόμων» στὰ 1890 τὴν «Πατρίδα» τῷ 1899, τοὺς «Μελλοθανάτους» κατὰ τὰ 1893 τὴ «Φωτιὰ τοῦ Ἄϊ—Γιάννη» καὶ ἄλλα. Ἄς σημειωθῇ ὅτι τὰ περισσότερα τούτων, πρὸ παντὸς δὲ ἡ «Πατρίς» καὶ ἡ «Τιμὴ» παιχθέντα εἰς τὸ Παρίσι ἔτυγον ἐξαιρετικῆς ἐπιτυχίας σὲ τρόπον ποῦ ἀρίθμησαν σειρὰς παραστάσεων. Καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα τοῦ Σούντερμαν μεταφρασθέντα σὲ ξένας γλώσσας ἔτυγον ἀρετῶν ἐπιτυχιῶν, παιχθέντα καὶ ἀναγνωσθέντα πολὺ. Ἀπέθανε στὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Βερολίνου, ποῦ εἶχε καταφύγει γιὰ νοσηλεία τὸν περασμένον Ὀκτώβριον.

Ὁ Σούντερμαν, εἶναι ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τῆς θεατρικῆς Σχολῆς τῆς Κοινοσημοσύνης. Καὶ λέμε «θεατρικῆς» γιὰτὶ περισσότερον ὑπῆρξε δραματικὸς συγγραφεὺς παρὰ μυθιστοριογράφος. Ἡθικολόγος ἀπέθαντος, σεβόμενος πάντοτε τὰς παραδόσεις τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποῦ καὶ κατέστη δημοφιλέστατος, εὗρηκε τὰς πηγὰς τῆς ἐμπνεύσεώς του μέσα εἰς τὸν συνωστισμὸν τῶν λαϊκῶν μαζῶν, τὰς ὁποῖας ἐπέλεξε ἡ πλουτοκρατικὴ τάξις. Ἐξωγράφισε μὲ τὰ πλέον ἀδρὰ καὶ ζωντανὰ χρώματα τὴν κατάστασιν τῆς ἀριστοκρατικῆς γενεᾶς, τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν ἔκλυσιν τῆς, σὲ τέτοιο βαθμὸν ποῦ νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινῆ τὸσον, ὅσον καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλοιο φάρος στὸ νὰ ἐξελιχθῇ ἀκριβῶς, ὅπως ἦταν

ἡ πατροπαράδοτος του συνθήκη. Ἐπεβλήθη στὸ Γερμανικὸ κοινὸ τὸσον τελείως, ὅσον κανένας ἄλλος συγγραφεὺς τῆς ἐποχῆς του. Τὸν καιρὸν ποῦ τὴν Γερμανικὴν σκηνὴν εἶχαν κατακτήσει ἄλλοι πρὸ παλαιοὶ καὶ γνωστότεροι Σκανδιναυοὶ συγγραφεῖς, αὐτὸς ἦρθε νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐσκόρπισεν μὲ τὴν βαθειὰν καὶ προσηχτικὴν παρατήρησιν ποῦ ἐπέφερον ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐξέλιξης του, τὰ κατὰ τῆς νατουραλιστικῆς σχολῆς, ἡ ὁποία τότε κυριαρχοῦσε. Ὁ Σούντερμαν ὑπῆρξε διὰ τὴν πατρίδα τὸν «κἄτι». Παρουσίασε αὐτὰ ἔργα του τὸσον ζωντανὰ τὸν Γερμανικὸν λαόν, μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματά του καὶ μὲ ὅλα τοῦ τὰ προτερήματα, μὲ ὅλες τοῦ τῆς ψυχώσεις καὶ τὰ βαθεῖα τοῦ αἰσθήματα ποῦ τὸν ταλάντευαν τότε ἐνεφύσησε στοὺς ἥρωας του ἕναν τέτοιο παλμὸν ποῦ ἂν καὶ ἡ ἐπιθετικὴ του στάσις ἦτο ἐναντίον ὀρισμένης κοινωνικῆς μερίδος τῆς πατρίδος του, ἐν τούτοις ὑπῆρξε δι' ὅλους ἐνδιαφρον. Ἡ συμπαθεῖς του κοινωνικαὶ παρατηρήσεις στὰ φαινόμενα ποῦ μᾶς περιβάλλουν, καὶ ποῦ παρελίσσανον στίς σελίδας τῶν ἔργων του, ποῦ διακρίνονται ψυχολογημένους ταπεινὰς μορφὰς, ἀγωνιζόμεναι μοιραίως γιὰ τὴν ἐπικράτησιν ἐνὸς ἰδανικοῦ, μιᾶς κοινωνικῆς ἰσοπολιτείας. Ἡ Ζωὴ τοῦ ἐδίδαξε πολλὰς περιπέτειας. Καὶ σὰν εὐσυνείδητος τῆς λειτουργίας τὰς ἐμελέτησε τὰς διύλισε, τὰς ἐσφιγμομέτησε τὸσον καλὰ ὥστε κατόρθωσεν ὅλας νὰ τὰς ἐκμεταλλεῖται πρὸς ὠφέλιαν τῆς ἀνθρωπότητος. Μὲ τὸν λεπτόν του πεσσιμισμὸν καὶ μὲ τὴν συγκινητικὴν ζωγραφικὴν ποῦ κατόρθωσεν νὰ ἀποκτήσῃ μὲ τὸν καιρὸν, μὲ τὴν μελέτην, παρατήρησιν καὶ μὲ τὴν πείραν, κατέστη ὁ ἀνθρωπος ποῦ ἐνανούρισε καὶ ἐχειραγωγῆσε μὲ τὸν λυρισμὸν καὶ τὴν λεπτὴν ἀγριότητά του τὸν Γερμανικὸν λαόν ποῦ δὲν ἐκινεῖτο πρὸς ὀρισμένον σημεῖον. Ὑπῆρξε δι' αὐτὸν πολὺ καλύτερος, ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους.

(Μετάφραση I. Π.)

RUDOLF VON HETTERHAE

○○○○○

ΜΑΝΩΛΗ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙΣΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον)

Αὐτὸς εἶνε κατὰ προσέγκισιν ὁ χαρακτηριστικώτερος ὀρισμὸς τῆς μουσικῆς τῶν νεωτέρων χρόνων, τῆς ἀπόλυτης μουσικῆς.

Μουσικὴ δὲ τέχνη εἶνε : ἡ πρῶτος καὶ ἡ ἀκρόασις τοῦ κελοῦ (Klänge) πραγματοποιησάμενη καὶ διεξελθούσα μὲ τόνους ἢ μὲ κινούμενα μελωδικὰ σχήματα. Μουσικὸς τύπος τῆς μουσικῆς τέχνης εἶνε ἡ κίνησις, ποῦ εἶνε ἀκτανώσθη ὅταν εἶνε χωρὶς ὀρισμένον χρονικὸν μέτρον, ἀκτανώσθη δὲ ὡς σχῆμα, ὡς ἐδικίτερη μορφή κινήσεως χωρὶς τὴν κωνονικὴ ἐπανάληψιν τῶν μορίων τῆς.

Ἄρατε λοιπὸν τὰ ποῖα πρῶτιστα στοιχεῖα τῆς μουσικῆς ὡς τέχνης τῆς μελωδικῆς κινήσεως εἶνε τὸ μέτρον, ὁ ρυθμὸς, καὶ ἡ συμμετρία.

Οἱ δύο αὐτοὶ ὀρισμοὶ ἐλατίζω νὰ ἐκανοποιούν ἐστὼ καὶ μερικὰ τὴν νεώτερη μουσικὴ ἀντίληψιν. Τέτοια ὅμως ἡ μουσικὴ, ὅπως τὴν περιγράψαμε, δὲν

μῆς φαίνεται νὰ μένη ἐντελῶς ἀνέλπειν προσθαφαίρεσως καὶ ἀναπτύξεως ὀρισμένων ἰδιοτήτων τῆς εἰς **θῆρος** ἄλλων, κατὰ τὴν ἀκόμα μεταγενέστερη ἀπὸ τοῦ Μπετόβεν ἐξέλιξί τῆς καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνση ἄλλων μουσικῶν προσωπικοτήτων.

Ὁ Μπετόβεν κλίνει μαζὺ μὲ τὸν θάνατό του τὴν λεγόμενη **κλασικὴ περίοδος** (ἡ λέξη μὲ στενὴ σημασία). Τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς κλασικῆς μουσικῆς σχολῆς εἶνε ἡ αὐστηρὴ διατήρηση τῶν κανόνων τῆς ἁρμονίας, ἡ ἀκριβὴς καὶ διαγῆς διατύπωση τῆς μελωδίας, ἡ καθαρότητα τῆς ἔκφρασης τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ψυχικῶν ἐντυπώσεων, καὶ ἡ ἀποχή ἀπὸ κάθε λυκορωμάντικὸ καὶ ὀμιχλώδες συνάρπασμα τῆς φαντασίας. Τὰ νοήματα ἐπλάθονταν δοσραβειὰ κ' ἂν ἦσαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄπλα καὶ ἄλοστοργυλα συνδεδεμένα καδενόμενα φθόγκων ποῦ διαπνέονταν ἀπὸ ἓνα εἶδος ἀριστοκρατικῆς ἀξιοπρέπειας ἀσθητικῆς καὶ ἐπιβλητικῆς. Ὁ τύπος αὐτὸς ἀσφυκτικῶς γεμισμένος ἀπὸ τὴν βαθειὰ μεγαλοφυΐα ἐνὸς Μπετόβεν ἔγινε κατὰ ἀπροσπέλαστο. Γιὰ τοὺς μεταγενέστερους, ὁ ὀρίζοντας ἦταν βαρεῖα καὶ ἀπομικτικὰ κλισμένους ἀπὸ παντοῦ. Ποιὸς μπορούσε νὰ γράψῃ κατὰ πῶν νὰ μὴν εὐχερίσθη καὶ νὰ μὴν εἶχε ἐξαντληθῆ ὡς ἰδέα καὶ ὡς φόρμα; Μιὰ ὀλάκερη σειρά ἀπὸ συνθέτες ὄχι ἐξαιρετικὰ σημαντικοὺς ὑπέμειναν καὶ ἔγραψαν εἰς τὸν ἐξαντλημένο τύπο, ὅμως ἔκαναν τὰ γραφτὰ τους ἐντύπωση σχολαστικῶν ἀπομικτήσεων, δὲν εἶχαν μέσα τους τὸ ἔντονο ἐκεῖνο πνεῦμα τὸ χαρὰ κτηριστικὸ τῆς πρωτοτυπίας. Εἰς τὴν Γερμανία ὅμοι εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ μουσικὴ μεγαλοφυΐα παρουσιάζεται ὡς φαινόμενο φυσικότατης βλάστησης, ἡ τυπικὴ καὶ νεκρὴ αὐτὴ περίοδος δὲν μπορούσε παρὰ νὰ εἶνε μεταβατικὴ. Νέα ἔτσι πνεύματα ἦρθαν νὰ ἀνοίξουν μὲ τὴν ἰσχυρὴ προσωπικὴ πνοὴ τους καινούριους δρόμους καὶ νέα ζωὴ εἰς τὴν μουσικὴ τέχνη.

Ἔτσι μᾶς δίδεται πρὶν ἢ λεγόμενη **σχολὴ τῶν Ῥωμάντικῶν** καὶ ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴν ἡ **σχολὴ τῶν Νεορωμάντικῶν**.

(Ἐχει συνέχεια)

○○○○○○○○○○○○○○○○○○

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΒΑΩΘ

ΕΚΔΟΣΗ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗ—ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀδικημένος ἀπὸ τὴ φύση καὶ τὴν κοινωνία νὰ ἔνα μοτίβο, ποῦ δὲν ἔλλαδα τοῦ ἐπιχειρήστικαν μερικὸ λογοτέχνης καὶ μᾶς ἔπιδαν λογοτεχνικὰ προϊόντα ἀξία καθὲ προσδοχῆς.

Στὸ θέμα αὐτὸ στρέφεται καὶ τὸ καινούργιο διήγημα τοῦ κ. Φρέρη, ποῦ ἐξέδωκε τὶς τελευταῖες ἡμέρας ὁ ἐκδότης τοῦ Ἡρακλείου Ν. Ἀλικιώτης. Ὁ ἥρωας του, ὁ Γιάννης Σαβαῶθ, ἕνας ἄνθρωπος ἀσκητικὸς ὁδο παίρνει, ἐργάζεται δ' ἓνα λατομεῖο. Κάθε ἄλλος δὲν θέσθ του θὰ εἶταν ἐξοχισμένης ἀφοῦ μάλιστα ὁ Σαβαῶθ εἶχε ἀνυπαθέτως δὲ ἀνώτερο προσωπικὸ τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν. Ζεῖ καὶ κουνιέται μ' ἓνα ὄνειρο, μ' ἓναν πόθο πῶς θὰ κατακτήσει τὴν τηλεφώνητριά τοῦ λατομεῖου, τὴ δεσποινίδα Ρίκα. Ὅλος ὁ κόσμος, ποῦ ἐργάζεται ἐκεῖ ἔχει τὶς προτιμήσεις του, ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ τηλεφώνητριά, ποῦ τὰς εἶχε φτιαγμένα μὲ τὸν ἰδιαιτερο τοῦ διεφθινεῖ καὶ ποῦ ἕστερ ἀπὸ οἱ ἄφορα ἐπεισόδια, κοροϊδίες κ', ἐξοχιστικὰ τοῦ

Σαβαῶθ καταδέχεται νὰν τὸν πείσει πῶς τοῦ εἶναι ὀδομένη ψυχὴ καὶ δάρκα. Μεθολαβεῖ μιὰ ἐπίδοκην ἐνὸς μετόβου τῆς ἑταιρείας κ' ἓνα πρόχειρο δευτερεύοντά τους. Ὁ Σαβαῶθ πλέει δ' ἓνα πῆλαγο ἐφειχίας ἀλλὰ δταν καταβαίνανε μετὸ τραῖνο γιὰ νὰ πάνε δτὴν πόλιν τὴν διακρίνει δὲ πλάι τοῦ ἰδιαιτερου δ' ἓν ἄλλο βαγόνι. Ἠυδαί ἀπὸ τὸ τραῖνο γιὰ νὰ παῖ νὰν τὴν παῖσι μαζὶ του, ἀλλὰ ὀπάζει τὸ τοποδᾶρι του καὶ λιποθυμεῖ. Τὸν μετὰφέρουν δ' ἓνα νοσοκομεῖο. Μιὰ μέρα, ποῦ πᾶγαινε κάπως καλύτερα τὸν ἐπιδοκῆται ἡ Ρίκα. Ἐνθουδαί καὶ βλάποτας πῶς δὲν τὸν ἐξέλας ἡ ἀγαπημένη του. Ἀλλὰ δὲ λίγο ἔρχεται κ' ὁ ἰδιαιτεροκὴ δταν ἔβγανε τοῖς εἶδε νὰ φιλιούνανε. Ἀπὸ τὴ ἰδέα του γίνεται ἔξο ὀρεγὸν καὶ πέφτει γάμο ἀναίδουτος. Οἱ νοσοκόμοι τρέξαν νὰ τὸν ἐπιδοκῆσαν. Ἀφῆτος ὅμως ἐναυδαίσε τὶς αἰσθησεις του καὶ χύνεται νὰ τις καταπαράξῃ. Ἀπὸ τότε τὸν κλείνουν δ' ἓνα τρελοκομεῖο. Ἐκεῖ ζεῖ λίγο καιρὸ, γίνεται καλά κ' ἀναλαβαίνει τὰ καθήκοντα ὀδοῦ τοῦ ἐπιστάτη. Ἡ ζωὴ τοῦ Σαβαῶθ δὲν τρελοκομεῖο μᾶς θυμίζει ἓναν ἥρωα τοῦ «Καταδίκου» τοῦ Θεοτόκη, τὸν Τουρκόγιαννο, ὀδο ζῶσε μὲ δτὴ θυλακί. Βλέπουμε τὸν ἄνθρωπο, ποῦ νομίζει πῶς μιὰ ἀνώτερη δύναμη τὸν ἔχει δτεῖλει δὲ κείνο τὸ μέρος γιὰ ν' ἀνακουφίσει τὶς ψυχὰς τῶν ἄλλων. Αὐτὸ ὅμως δὲ βάσταζε ποῦ. Μιὰ μέρα ἔβγαει γιὰ νὰ παῖσι ἔνα δὲν λατομεῖο. Μαθαίνει πῶς ὁ ἰδιαιτερος παντρεύτηκε μὲ τὴ Ρίκα του. Ἀκολουθοῦνε οἱ στιγμὴς, ποῦ ἡ ἀγάπη του ξεπέφτει δὲ μῆδος καὶ τὸ ἀντίθετο. Ζεῖ μὲ τὸν πόθο νὰν τοὺς καταδερίξει. Ταῖς βλάπει μὲ δτὸ τραῖνο, θέλει νὰν τοὺς γρηυδαί, μὰ δὲν τὸ καταδέχονται. Ἡ ἀποτυχία τοῦ πλῆθαινε τὴ μαγία τῆς ἐκδοκῆς. Ὄπου, ἀκούει ἔαφνικὰ τὴ Ρίκα νὰ μιλάει γιὰφῶνε δπλαχνικά. Ἡ ψυχὴ του χύνει εἰς οἰσθησεις τῆς κίῶ Σαβαῶθ προχωρεῖ καὶ πέφτει δ' ἓνα γρηυδὸ.

Τέτοιος ὁ ἥρωας τοῦ κ. Φρέρη. Ὁ ἔρωτας εἶναι ἡ μεγαλύτερη ψυχολογικὴ ἀφῆτηρία του, τὸ ὀπουδαιότερό του γνωρίσμα.

Ὁ «Σαβαῶθ» εἶναι ἡ ἰστορία ἐνὸς δυστεργημένου προλεταρίου. Ὁ κ. Φρέρης διάλεξε δὲκόπτη τὸ θέμα του. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀδικημένου ἀπὸ τὴ φύση καὶ τοῦ ἀδικημένου ἀπὸ τὴν κοινωνία, τὸν δυνκίνει ἔπεροδολικά. Μᾶς τὸ ἐδειξε αὐτὸ καὶ προῦτερα δτὰ «Πρωτοβόχια» του. Παράλληλα ὅμως δτὴν τελευταία δτεῖκε ἡ ζωὴ τοῦ πλούσιου—μιὰ ζωὴ, ποῦ δὲν ἀξίζει παρὰ τὸ εἰρωνικο χαρῶγελο. Μῆνα τέτοιος χαρῶγελο κοιτάζει κ' ὁ κ. Φρέρης τοὺς πλούσιους ἥρωας του, ποῦ εἶναι ὀπάνιοι δὲ ἀδινγῆματά του. Δὲν εἰρωνεύεται ὅμως τὸν πλούσιο ἀπὸ προθέση. Ἔτσι μᾶς χαρίζει τὸν τύπο τοῦ μετόβου τῆς ἑταιρείας γυλοιοποιούμενο μῆτις κουνέντης του καὶ τὰ ἐπιδοκῆματά του, μὲ τὶς ἀλάθειές του καὶ τὶς σαχλᾶς προσφωνήσεις του. Τὸ ὀμμεῖο τοῦ εἶναι ὀπουδῶσι καὶ ἔπιπροδοκῆτο.

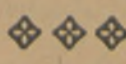
Γενικά ὁ «Γιάννης Σαβαῶθ» μᾶς δείχνει τὸ ἀνυγραφία του πλουτιδμένο μὲ καινούργιες ἀφῆτες.

Καὶ θὰ τελεῖδω μὲ μιὰ ἐπιδοκῆ μὲν δῆνα ὀμμεῖο τοῦ διηγήματος. Ὁ Σαβαῶθ προπαθεῖ νὰ φιλιούσει τὴν ἔρωμένη του. Κ' ἐκείνη ἀνάντε τὴν ἐπιθυμία του καὶ γιὰ νὰτὸν ἀπολαύσει δὲλο του τὸ μεγαλεῖο τὸν ἄφῆσε νὰ κάνει δ,τι ἐπιχειροῦσεν. Στὸ ὀμμεῖο αὐτὸ ἡ ἥρωίδα του χάνει καθὲ ὀρατοπάθεια ἐξοχῶντας κ' ἀπ' αὐτὰ τὰ ὀρα τῆς ἀνυπῆσιος πρὸς τὸν ἀδικημένο ἀπὸ τὴ φύση. Τὴ στιγμή μάλιστα ποῦ ἀπὸ εἰρωμᾶρα τὸ περιδοκῆτο τὸν ἀνεχότανε λίγο τὸν ὀπροδοκῆ.

Τὸ διήγημα ποῦ ἀκολουθεῖ τὸ «Σαβαῶθ» εἶναι ἀρτιώτατο ἀπὸ καλλιλογικὴ καὶ ψυχολογικὴ φράση. Ὄσο γιὰ τὸ τελευταῖο δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα, ἀφοῦ ἔαίρω πῶς δημιουργήθηκε ἀπὸ ἀνάγκη.

(Χανιά, 26. γ. 23)

ΣΤ. ΚΡΗΤΙΚΟΣ

ERRATA.—(Ζητούμε διγγνώμην ἀπ' τοῖς ἀναγνώσταις μας γιὰ τὰ τυπογραφικὰ λάθη ποῦ ἔγιναν ἐν αὐτῷ τῷ φύλλῳ. Γιὰ περιοδωτέραν ἐύκολίαν τοῖς ἐπιτιμώνουσι ἔδωκα τὰ σπουδαιότερα ἀπ' αὐτά, ποῦ ἀλλάζουν ὀποιοδήποτε τὴν ἐννοίαν τοῦ κειμένου, ἀφήνοντες τὰλλα δὲ τὴν ἀξίνοιά των).

Σελίδα	Στήλη	Στίχος
3 (95)	β'	21 (ποίημα «Σχολεῖο») μετὰ τὴ λέξη τ' ἀνέμου νὰ μὴ ἢ λέξη τ ὄ ρ α.
4 (96)	α'	4 (ποίημα «Idea») ἀντὶ ταῦρος γρ. τάφος
5 (97)	α'	6 (ποίημα «τὸ Φεῖδι») ἀντὶ πλουμισιὰ γρ. πλουμιστὰ
5 (97)	β'	1 (ποίημα Κι' ἔσε τὸν πόνο) ἀντὶ ΚΙ' ΕΣΕ... γρ. ΚΙ' ΑΣΕ...
7 (99)	β'	11 (ποίημα «Ὀνειρο») ἀντὶ γλήγορα χρυσαίνθεμο καὶ... γρ. χρυσαίνθεμο καὶ γλήγορα...
7 (99)	β'	14 (ἐν τῷ ἴδιῳ ποιήμα τὸ αὐτὸ) ἀντὶ κορφαῖς γρ. μορφαῖς
10 (102)	β'	(ποιήματα «Θερινὰ Εἰδύλλια») Ἐπὶ τὸ στίχο (33) «Γῦρε γὺ κεφαλάκι σου στὸν ὄμο μου» ἀρχίζει τὸ 3ο ποίημα καὶ νὰ χωρισθῇ.
10 (102)	β'	(ἐν τῷ ἴδιῳ ποιήμα) μετὰ τὸ στίχο «Πέρα μακρὸν ἄθ' ἀγκουμαχᾶ ἢ θάλασσα» νὰ μὴ ὁ στίχος «καὶ τὴ στεριά θὰ δέρονη μανιασμένῃ.
12 (104)	α'	12 (ποίημα «Ὡς Κόκορον Συνάπεως») ἀντὶ τὰ διαλύσω γρ. νὰ διαλύσω.
12 (104)	α'	7 (ποίημα «Νοτιούρινα») μετὰ τὴ λέξη προσμένω νὰ μὴ ἢ λέξη σε.
12 (104)	β'	2 (ποίημα «Χιότιαις Ἐλεγείας») μετὰ τὴ λέξη ξανὰ νὰ μὴ ἢ λέξη νὰ.
18 (110)	β'	38 (διήγημα «Κάτω ἀπὸ τὸν Χαμηλὸν Οὐρανὸ») ἀντὶ κακοφάνη γρ. κακοφάνηση.

*Επίσης παρακαλοῦμε νὰ διορθωθῇ ὁ 2ος στίχος τοῦ «Ἰμένου» τοῦ κ. Καβάφη ποῦ δημοσιεύτηκε στὴ 3ῃ σελίδᾳ τοῦ προηγουμένου μας φύλλου *μας ἔτσι: ἡ ἡδονὴ ποῦ νοσηρῶς καὶ μὲ φθορὰ ἀποκτᾶται